

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра управління підприємницькою та туристичною діяльністю**

**БАНКРУТСТВО ЯК ЕКОНОМІЧНЕ ЯВИЩЕ ТА ЙОГО
ОСОБЛИВОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ
(НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «УДП»)**

Кваліфікаційна робота здобувача
освітнього ступеня магістр
спеціальності 076

Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність

освітньої програми «Економіка та
управління підприємствами.

Менеджмент проєктів і
консалтинг»

Афанасьевої Влади Віталіївни

Керівник: к.е.н., доц. Сорока Л. М.

Рецензент: д.е.н., проф. кафедри
міжнародного та інновацій

НУ «Одеська політехніка»

Захарченко В.І.

Робота допущена до захисту

на засіданні кафедри управління підприємствами та підприємствами
(назва витискової кафедри)

протокол № 3 від «09» січня 2024 р.

Завідувач кафедри

Метіль Т.К.

(підпис)

Робота пройшла публічний захист

на відкритому засіданні ЕК

«26» січня 2024 р.

Оцінка 97 відмінно

(за стобальною шкалою) (за традиційною шкалою)

Голова ЕК

Сорока Л.М.

Сорока Л.М.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЙОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ВІЙСЬКОВИМ СТАНОМ В УКРАЇНІ	8
1.1. Сутність економічної категорії «банкрутство».....	8
1.2. Механізм здійснення процедури банкрутства суб'єктів господарювання в Україні.....	12
1.3. Військовий стан в Україні та його вплив на функціонування вітчизняних бізнес-структур.....	18
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	33
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «УДП».....	34
2.1. Загальна характеристика господарської діяльності ПрАТ«УДП».....	34
2.2. Комплексний аналіз результатів господарської діяльності ПрАТ«УДП».....	43
2.3. Визначення ймовірності настання банкрутства ПрАТ «УДП»....	59
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	66
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ПРАТ «УДП»	68
3.1. Проблеми та перспективи введення господарської діяльності ПрАТ «УДП» під час воєнного стану в Україні	68
3.2. Заходи щодо стабілізації розвитку ПрАТ «УДП».....	74
3.3. Обґрунтування необхідності та доцільності впровадження заходів на підприємстві	76
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	84
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	92
ДОДАТКИ	102

ВСТУП

Листопад 2023 року, ось вже більше 21 місяця, 640 днів військового вторгнення росії є діагнозом не лише України, а й усього цивілізованого світу, кожного свідомої людини, кожного клаптика землі. Вона наздогнала кожного українця, будь той у статусі «біженця», «тимчасово переселеної особи» чи просто звичайного громадянина. Все це нова історія існування незалежної вільної України, яка просочена нічними бомбардуваннями міст та селищ, багатокілометровими автомобільними заторами на шляху до іншого мирного життя, дитячим плачем та до серцю болісними прощаннями із чоловіками на пунктах прикордонного контролю.

Ось так виглядає нова ера, нова доба України. Безперечним є і той факт, що бізнес не залишився осторонь наслідків повномасштабного вторгнення росії. Активні бойові дії, окупація, нищівне руйнування інфраструктури, в наслідок чого зупинка виробництва та реалізації продукції/послуг і найстрашніше 0 повернення економіки до довоєнної моделі.

Сьогоднішні умови та обставини функціонування суб'єктів господарювання та загальний стан економічної системи України спричиняють послідовне зменшення кількості підприємств з відсотковим показником прибутковості хоча б вище 35% і, як наслідок, збільшення збиткового бізнесу. Очевидними для всіх експертів є факти того, що фундаментальними причинами таких нестабільностей в розвитку економіки є певний економічний дисбаланс, тобто порушення економічних пропорцій, політика приватизації державного сектору з явними правовими відхиленнями та недоліками, а також ріст тиску зі сторони податкового сектору функціонування країни.

Подолання кризових ситуацій, у які потрапляють підприємства ринкової економіки, можливе за допомогою використання нових форм господарювання та забезпечення тісного та ефективного взаємозв'язку між державою, з однієї сторони, та самим суб'єктом господарювання з іншої. Саме тому в наш час інститут банкрутства як окремий вид економічної

категорії продовжує формуватися адекватно та відповідно до ринкових умов, знаходячись на початкових етапах свого еволюційного розвитку.

В XXI ст. процес аналізу, оцінки та систематизації показників ймовірності настання неплатоспроможності боржника та діагностики стану кризи суб'єкта потребує залучення відповідних експертів (в т.ч. спеціалістів, керівників підприємства, банкірів) з метою забезпечення вищого рівня об'єктивності та зниження відсотку настання можливого кредитного ризику. До того ж важливу функцію в такому процесі відіграють й інвестори, яким потрібні аналітичні дані для прийняття зваженого рішення про участь у процесі інвестування та фінансування бізнесу.

Різноманітні проблеми стосовно питань банкрутства як економічного явища та його особливості часто є основою дискусій та предметом багатьох наукових досліджень як на території України, так і за її межами. У сучасній науковій літературі особливий вплив і внесок у розробку та обґрунтування ефективності інституту банкрутства зробили наступні представники вітчизняної та зарубіжної економічної думки: М.І. Тітов [1], О.В. Коваленко, К.В. Склярєнко [2], Н. О. Ляпунова[3], О.М. Тридід, О.Г. Тижненко, Л.О. Тижненко[4], І.В. Олександрєнко[5], О.М. Полінкевич[6], Т.Коритко, С.Пілецька, Є.Підгора [7], Н. Яцишин[8], А.А. Чухно[9], А.О. Черкашина, О.Г. Головка[10], Ю.М. Тютюнник [11], А.Ю. Погребняк [12], О.В. Панасенко [13]. Проте, станом на сьогодні, бізнес будь-якої сфери господарювання продовжує активно та в глобальних масштабах розвиватися, при цьому в комплексі не існує чітко сформованої та єдиної для усіх системи та послідовності дій реалізації ефективних заходів запобігання банкрутства суб'єктів господарювання. Тому ми вважаємо, що питання, яке стосується банкрутства як економічного явища і його особливостей під час дії воєнного стану в Україні в міру відсутності узагальнених заходів вибору оптимально перспективних напрямків розвитку, вимагає подальшого вивчення.

Недостатня ступінь вивченості теоретичної та методологічної складової банкрутства як економічного явища, особливості функціонування механізмів

відновлення платоспроможності з урахуванням особливостей діючого воєнного стану в Україні, їх **практична актуальність** для вітчизняної економіки визначили вибір теми цього дослідження.

Метою дослідження є виявлення, обґрунтування та поглиблення теоретичних засад процесу банкрутства суб'єктів господарювання, а також на цій основі здійснення розробки практичних та теоретичних рекомендацій щодо усунення загрози банкрутства приватного акціонерного товариства «Українське Дунайське пароплавство». Відповідно до мети, ставляться наступні **завдання**:

- проаналізувати сутність та особливості «банкрутства» як економічної категорії;
- дослідити механізм здійснення процедури банкрутства суб'єктів господарювання в Україні;
- виявити особливості військового стану в Україні та проаналізувати його вплив на функціонування вітчизняних бізнес-структур;
- охарактеризувати та виявити особливості введення господарської діяльності ПрАТ «УДП»;
- здійснити комплексний аналіз результатів господарської діяльності ПрАТ «УДП»;
- оцінити ймовірність настання банкрутства ПрАТ «УДП»;
- з'ясувати проблеми та перспективи введення господарської діяльності ПрАТ «УДП» під час воєнного стану в Україні;
- розробити комплекс заходів щодо стабілізації розвитку ПрАТ «УДП»;
- обґрунтувати необхідність та доцільність впровадження заходів на підприємстві.

Виходячи з вищезазначеного, **об'єктом** дослідження є банкрутство як економічна категорія, а **предметом** дослідницької роботи – особливості

функціонування суб'єктів господарювання під час воєнного стану в Україні та його вплив на ймовірність настання банкрутства останніх.

Методами дослідження виступають: аналітичний та порівняльний методи, які використовуються під час усього дослідження з метою аналізу стану економіки на національному рівні під час воєнного стану в Україні; метод економіко-математичного аналізу, порівняння, які застосовуються при дослідженні ймовірності банкрутства ПрАТ «УДП»; метод спостереження, який використано для аналізу особливостей діяльності підприємств, починаючи з 24 лютого 202 року; статистичний та графічний метод застосовано для наочного подання статистичних даних та схематичного матеріалу ряду теоретичних та практичних аспектів дослідженої теми; економіко-математичний та коефіцієнтний методи розрахунку фінансових показників діяльності аналізованого підприємства.

Джерельною базою є законодавчі та нормативно-правові акти України, монографічна література, фундаментальні наукові розробки вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали наукових конференцій, вітчизняні й зарубіжні публікації, електронні ресурси мережі Інтернет, документи фінансової звітності ПрАТ «УДП» тощо.

Наукова новизна представлено дослідження визначається тим, що в роботі вперше теоретично та практично розроблено і змодельовано механізм поетапного аналізу ймовірності настання банкрутства суб'єкта господарювання, ПрАТ «УДП», з урахуванням взаємозв'язку основних тенденцій розвитку економіки та діючого воєнного стану на території України.

Теоретичне і практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів під час вивчення таких економічних дисциплін, як Економіка підприємства, Фінанси підприємства, Бізнес-планування, Статистика, Міжнародна економіка, Стратегічний менеджмент, Зовнішньоекономічна діяльність підприємства, Економічна діагностика, Фінансовий менеджмент. Матеріали також можуть бути основою для

подальшого більш глибокого вивчення проблеми настання банкрутства суб'єктів господарювання за умов воєнного стану як у ПрАТ «УДП», так і за його межами.

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукового дослідження були представлені на обговорені на IV Міжнародному конкурсі студентських науково-дослідницьких робіт з економіки у секції «Економіка та менеджмент» (м. Комрат, листопад 2022 р.), за підсумками роботи якого було видано Диплом II ступеня. По темі кваліфікаційної роботи написана наукова стаття для участі в VIII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Науковий пошук студента XXI ст.: актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук», за результатами участі в якій видано Сертифікат I ступеня (17 листопада 2022 року). Стаття на основі узагальнених висновків дослідження прийнята до публікації в електронному збірнику статей XIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями європейського наукового простору: пошук студента» (18 травня 2022 року). Результати дослідження покладено в основу наукової роботи для участі у II Всеукраїнському конкурсі наукових робіт здобувачів освіти та молодих вчених: «БІЗНЕС І ПРАВА ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ» з нагоди 25-річчя заснування інституцій Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (2022-2023 н.р.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновка до кожного розділу, висновків, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг роботи складає 166 сторінок друкованого тексту, що містить 25 таблиць, 11 рисунків та 3 формули. Список використаних джерел містить 96 найменування.

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЙОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ВІЙСЬКОВИМ СТАНОМ В УКРАЇНІ

1.1. Сутність економічної категорії «банкрутство»

З огляду на сьогоднішні реалії, очевидним є той факт, що в Україні особливо гостро стає питання платоспроможності підприємств реального сектору економіки. У свою чергу, підсумковим результатом фінансової неплатоспроможності господарюючого суб'єкта у ситуації перевищення виробничо-збутових витрат над загальною виручкою від продукції є інститут банкрутства у класичному вигляді.

Як свідчить світова практика, банкрутство – невід'ємний феномен і неминуче явище розвиненої ринкової економіки. При цьому банкрутство за своєю суттю є нормальним і природним процесом відбору і виживання сильніших і життєздатніших суб'єктів господарювання. З урахуванням багатогранності даного економічного явища, банкрутство можна визначати по-різному, беручи до уваги відмінні точки зору, а саме:

1. Терещенко О. у своїх наукових доробках визначив, банкрутство підприємства як «наслідок глибокої фінансової кризи, система заходів щодо управління якою не дала позитивних результатів» [14, с. 13];

2. У економічному словнику Завадського Й. зазначено, що «Банкрутство – неспроможність юридичної особи суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити вимоги кредиторів і виконати зобов'язання перед бюджетом у встановлений для цього термін, що пов'язано з недостатністю активів у ліквідній формі» [15, с. 21].

Оскільки процес визнання суб'єкта господарювання неплатоспроможним здійснюється відповідно до чинних на території України положень нормативно-правових актів (Кодекс України з процедур банкрутства, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 1992 р., чинність якого була втрачена

напідставі вище зазначеного Кодексу), банкрутство з юридичної точки зору розглядається як:

1. У статті 1 КУПБ визначено наступне «банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури» [16];

2. Відповідно до Закону під неспроможністю (банкрутством) підприємств розумілася нездатність задовольнити вимоги кредиторів по оплаті товарів (робіт, послуг), включаючи нездатність забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди, у зв'язку з перевищенням зобов'язань боржника над його майном або у зв'язку з незадовільною структурою балансу боржника [17].

Відповідно до діючих законодавчих норм, банкрутство як економічно-правове явище настає після визнання факту неплатоспроможності арбітражним судом України або ж у випадки, коли боржник офіційно визнає банкрутство у зв'язку з добровільною ліквідацією підприємства.

Важливо розуміти принципову відмінність і взаємозв'язок понять «банкрутство» та «неплатоспроможність». Аналізований бізнес може бути неплатоспроможним, але при цьому не стаючи банкрутом, проте неплатоспроможність часто є необхідною умовою банкрутства. Таким чином, суд у справах про банкрутство приймає рішення про надання статусу банкрута, виходячи з індивідуальних обставин.

Говорячи про основні причини і передумови банкрутства, неможливо виділити щось одне або одну групу факторів. Оскільки це явище в ринковій економіці може бути спричинене під впливом факторів як мікро-, так і макросередовища даного підприємства. Як показує досвід зарубіжних країн із розвиненою економікою та аналіз міжнародної практики, в більшості випадків, а саме 75% банкрутств викликані внутрішніми причинами, та 25% спричинені під впливом зовнішніх факторів.

Відоме американське редакційне видання Thebalance випустило статтю «Чому підприємства банкрутують?», в якій розглядалися світові тенденції та основні передумови банкрутства підприємств [18]. Проаналізувавши цю публікацію, ми можемо виділити такі фактори зовнішнього середовища, які порушують роботу бізнесу та можуть призвести до банкрутства, що показані на рис. 1.1.

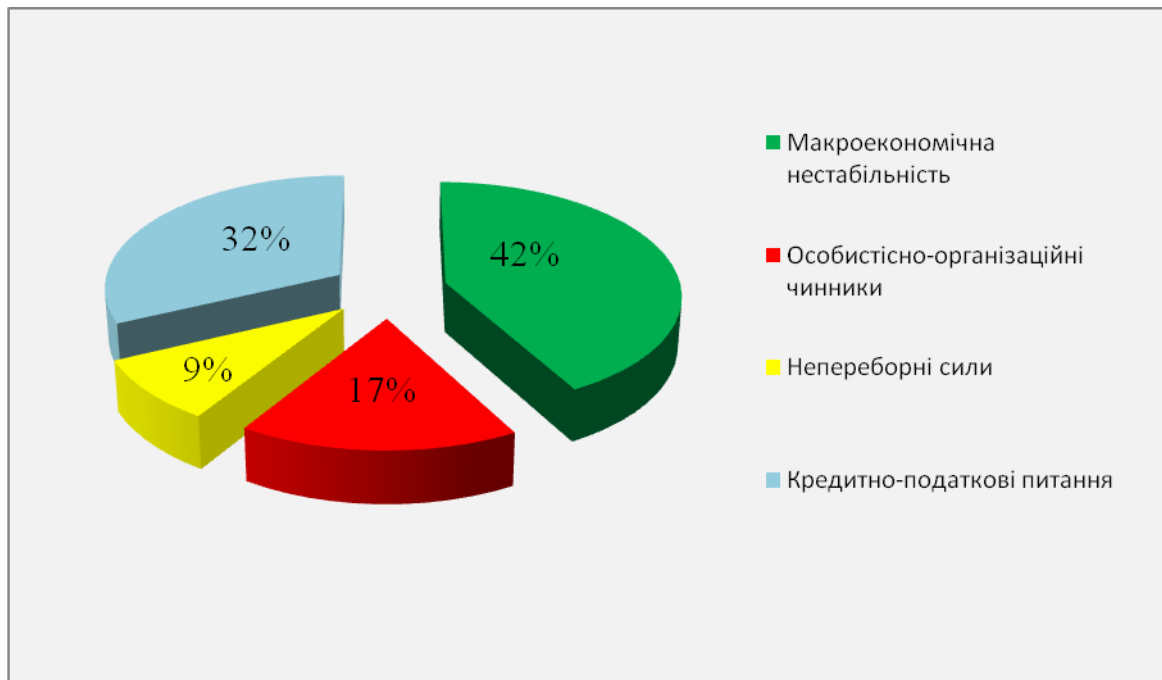

Рис. 1.1 Фактори зовнішнього середовища, які стають причинами банкрутства суб'єктів господарювання

Джерело: дані редакційного видання Thebalance [18]

Як бачимо з рис. 1.1 найбільш небезпечними факторами зовнішнього середовища, що можуть спричинити банкрутство суб'єктів господарювання є економічна група чинників, а саме необґрунтована політика держави відносно економічного розвитку, інфляційні процеси, а також недосконалість кредитно-податкової системи в країні.

Стосовно розвитку вітчизняного бізнесу та причин нестабільності суб'єктів господарювання, що призводять до банкрутства, ми можемо спостерігати очевидний збіг із закордонною практикою. Так, у табл.

1.1 виділені головні чинники, що впливають на загальний рівень ефективності функціонування підприємства, і при неправильному управлінні та політиці підприємства можуть спричинити його банкрутство.

Таблиця 1.1

Основні чинники, що впливають на функціонування підприємства

№ з/п	Середовище підприємства	
	Чинники зовнішнього середовища	Чинники внутрішнього середовища
1.	Політична нестабільність держави.	Неефективне управління підприємством.
2.	Загальний економічний стан країни.	Дефіцит власних оборотних засобів.
3.	Низький рівень науково-технічного розвитку країни.	Виробництво неконкурентної продукції.
4.	Недостатній рівень купівельної спроможності населення.	Відсутність перспективного планування.
5.	Міжнародна конкуренція.	Зростання кредиторської та дебіторської заборгованості.
6.	Рівень культури населення.	Відсутність джерел довгострокового фінансування капіталовкладень.

Джерело: розроблено автором

Як ми бачимо із табл. 1.1 процес банкрутства українського бізнесу відбувається під дією вище зазначених екзо- та ендofакторів, які мають взаємозалежність та цілісний характер впливу.

Однак дана характеристика була більш актуальною та реальною на дату 23.02.2022 р. Але найстрашніший день для України, 24 лютого 2022 року, повністю змінив хід історії та перевернув реальність існування абсолютно всього в нашій країні. Так, відповідно до українського законодавства та на підставі пропозиції Ради національної безпеки та оборони у зв'язку з військовою агресією російської федерації Президентом України Володимиром Зеленським було підписано Указ № 64/2022 «Про запровадження військового стану в Україні» [19]. Відповідно до якого з 05:30 24 лютого 2022 року на території України було введено військовий стан. З цього моменту розпочався новий відлік існування нашої країни, новий етап становлення нас як єдиної, незалежної та вільної держави.

Нам як справжнім громадянам своєї країни необхідно усвідомлювати та розуміти найважливішу річ: зараз, ось уже як більше 640днів, Україна бореться за свободу на двох фронтах – військовому та економічному. Ці дві війни однієї держави йдуть пліч-о-пліч. Військовий фронт – це коли ми боремося з російськими загарбниками за нашу свободу та за наших людей, які хочуть жити у своїй країні, у своєму українському домі. Економічна війна – це боротьба за економіку України в цей страшний час, за те, щоб населенню країни було де і за що жити. І це фундаментально – жити, а не існувати чи виживати.

Економіка України – це система з економічно взаємозалежних елементів, в якій люди витрачають гроші на купівлю товарів чи послуг, при цьому компанії, які отримують фінансові ресурси за куплені товари, мають змогу придбати послуги в інших підприємств, платять людям зарплату, а державі – податки та збори. І так закладено у всьому світі: має бути оборот грошей у суспільстві, люди мають отримувати гроші та витратити їх. Тоді економіка країни має ресурси для розвитку.

На 19-й день війни Володимир Зеленський у своєму щоденному зверненні до народу відмітив важливу річ: «В Україні має зберігатися та відновлюватись економіка, як тільки можливо в існуючих умовах. Аптеки, торгівля, будь-який бізнес, який може працювати сьогодні, має запрацювати знову, щоб країна жила та вже починалося її відновлення». Таким чином, ми всі чітко зрозуміли та усвідомили, що економічне придушення України є однією з цілей «визвольної операції», досягнення якої суспільство не повинно допустити.

1.2. Механізм здійснення процедури банкрутства суб'єктів господарювання в Україні

Безперечним є і той факт, що бізнес не залишився осторонь наслідківповномасштабного вторгнення росії. Активні бойові дії, окупація, нищівне руйнування інфраструктури, в наслідок чого зупинка виробництва та

реалізації продукції/послуг і найстрашніше – повернення економіки до довоєнної моделі.

Український уряд, заручившись підтримкою міжнародних партнерів, з метою підтримки життєдіяльності української економіки вживає неймовірних заходів та зусиль в частині залучення інструментів податково-бюджетної політики. В першу чергу, зафіксовані валютні курси та облікова ставка, випущені військові облігації. У свою чергу, Міжнародний валютний фонд схвалив виплату в 1,4 мільярда доларів, яка на сьогоднішні реалії є безпрецедентною, і становить 50% загальної квоти для України в МВФ, що є однією із умов програми Інструменту швидкого фінансування[21].

Однак попри величезну іноземну підтримку, жалюгідний стан справ в економіці неможливо ігнорувати, оскільки багато бізнесів, на жаль, ці темні часи «не переживуть». Небачені масштаби та велику кількість майна суб'єктів господарювання було знищено під час збройної агресії російської федерації, що, як наслідок, ускладнило або взагалі унеможливило здійснення такими суб'єктами господарської діяльності, в тому числі проведення ними розрахунків зі своїми контрагентами і виконання фінансових зобов'язань.

Останнє, у свою чергу, призводить до наявності у раніше зазначених суб'єктів ознак неплатоспроможності. Під неплатоспроможністю розуміють неспроможність суб'єкта господарювання (боржника) виконати грошові зобов'язання після настання встановленого строку перед іншою стороною. Не краще і ситуація у фізичних осіб, які також відчули на своїй діяльності негативний вплив військових дій, спричинених росією.

На даний момент в українському законодавстві продовжують діяти загальні приписи або інакше кажучи «загальні правила поведінки» для суб'єктів господарювання, встановлені Кодексом України з процедур банкрутства та Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [16, 22].

Відповідно до Преамбули Кодексу України з процедур банкрутства: «Цей Кодекс встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності

боржника - юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи» [16].

Як ми бачимо, фундаментальна відмінна характеристика чинного Кодексу від Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (останній втратив чинність, починаючи з жовтня 2019 року) полягає в його спрямуванні щодо першочергового задоволення вимог та потреб кредиторів.

До недавніх пір в українському законодавстві була передбачена процедура банкрутства лише для юридичної особи чи юридичної особи-підприємця. Досі процедури банкрутства фізичної особи, що не є підприємцем, в Україні не існувало. В 2018 році Верховна рада України ухвалила проєкт Кодексу України щодо процедур банкрутства № 8060, який передбачає можливість здійснення процедури банкрутства і для фізичних осіб [23].

Індивідуальні ризики для кожного власника українського підприємства напряду взаємозалежать та співіснують з втратами від наслідків війни, породжуючи вищий рівень загрози банкрутства, тобто не здатності повністю розрахуватися за борги усім власним майном.

При цьому варто враховувати факт того, що при неможливості здійснити поставку чи оплатити рахунки, себто виконати фінансові зобов'язання, одним із учасників угод, ситуація ускладнюється ще й тим, що це неминуче призводить до нездатності виконання зобов'язань контрагентами. Саме тому важливо законодавчо підтримувати та розвивати особливості впровадження процедури банкрутства, але ніяк не забороняти його ініціацію у період дії воєнного стану, адже це може призвести до непередбачуваних результатів розвитку всієї економіки країни.

При виникненні заборгованості контрагента існує декілька способів повернення боргу кредитором. Першим розглядається варіант «звернення до суду з позовом до боржника». При такому розвитку подій суд має вирішити та

з'ясувати два головних моменти: чи дійсно існує спір, чи є наявність «форс-мажорних» обставин як підстави до невиконання зобов'язань.

При цьому існування вищезазначених обставин не знімає обов'язку виконати зобов'язань. На сьогоднішній день важливо розуміти, що повномасштабне вторгнення росії та як наслідок повномасштабна війна не є автоматично «форс-мажором». Війна як «форс-мажор» в даному конкретно розглянутому прикладі, починаючи з 24.02.2022 не поширюється на всю територію країни, а діє виключно на тих територіях та щодо тих осіб, котрі дійсно не мали можливості виконати того чи іншого зобов'язання в результаті активних бойових дій.

Тобто ті суб'єкти господарювання, чії борги виникли до 24.02.2022, не зможуть використовувати війну як один із способів виправдання та ухилення від кредиторів.

Другий спосіб можна охарактеризувати як «звернення до суду з ініціативою банкрутства чи відновлення платоспроможності». Такий варіант є більш цікавим для обох сторін. Оскільки такий розвиток подій може реалізувати як сам боржник, що тверезо оцінюючи фінансовий стан, усвідомлює свою неплатоспроможність, так і сам контрагент боржника. В даному випадку суд перевірятиме чи має місце розгляд справи як судовий спір або ж дійсно єдиним адекватно законодавчо вірним виходом буде відкриття справи про банкрутство з метою ліквідування підприємства або відновлення його платоспроможності.

Як вже стає зрозумілим, справи про банкрутство є тою категорією судових справ, на розгляд яких суттєво впливає активна фаза війни, розв'язана російською федерацією. В першу чергу, це пов'язано з неможливістю публічного розгляду справ (право, яке гарантоване Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод [24]) в більшості випадках через активні бойові дії на території України, враховуючи фактор територіальної підсудності судових справ господарських судів.

Відповідно до чинного законодавства України, а саме Закону України «Про правовий режим воєнного стану», суди як й інші органи державної влади повинні виконувати свої прямі повноваження період дії воєнного стану, тобто законодавчо заборонено припиняти повноваження вище зазначених органів [25]. Однак більш гостро стає питання фізичної можливості здійснення правосуддя на тимчасово окупованих територіях чи на територіях, де йдуть активні бойові дії. Саме тому в 2022-2023 роках судові справи господарських судів Сумської, Чернігівської, Миколаївської та Херсонської областей здебільшого розглядалися Господарським судом Одеської області, тим самим змінювалася територіальна підсудність господарських судів.

Другою відчутною проблемою для функціонування господарських судів стала неспроможність забезпечення вчасного повідомлення та виклику сторін по справі. Це пояснюється тим, що конверти з відповідною інформацією не доходили до отримувача та просто поверталися назад. Як одне із рішень стало використання можливостей підсистеми «Електронний суд», що дало змогу судам повідомляти учасників процесів, розмістивши відповідне повідомлення на офіційному веб-сайті [26]. Проблематика повідомлення сторін вплинула і на строки розгляду справ, оскільки суди намагаються не вирішувати без сторін, внаслідок чого розгляд відкладається і це напряду впливає на тривалість розгляду справ.

Поточний, 2023 рік ознаменувався в законодавстві як рік, під час якого процедура банкрутства в Україні зазнала вагомих змін, з метою приведення законодавчих актів у відповідність до діючих стандартів Європейського Союзу та звісно ж, враховуючи законодавчо-правові виклики, зумовлені запровадженням воєнним станом на території України[27].

Нововведення у процедурі банкрутства, спрямовані на її спрощення та автоматизацію, а також усунення чималих недоліків у Кодексі України з процедур банкрутства запровадженні 2 законами, прийнятими Верховною Радою України, а саме:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 2971-IX від 15.04.2023 [28];

2. закон про «військові банкрутства» - Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань провадження та застосування процедур банкрутства у період дії воєнного стану» № 2911-IX від 13.07.2023[29].

Яким би «страшним» не здавалося поняття «процедура банкрутства» з правильної сторони її можна розглядати не лише як дієвий механізм для ліквідації бізнесу та його виходу з ринку, а й економічним інструментом відновлення фінансово-господарської діяльності підприємства та його платоспроможності. Адже як казав французький журналіст ТрістанБернар:«Банкрутство — це законна процедура, у ході якої ви перекладаєте гроші в брючну кишеню і віддаєте піджак кредиторам».

Так, Кодексом України з процедур банкрутства передбачена певна сукупність механізмів та заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які в першу чергу мають бути спрямовані на вихід з боргової ями, на оздоровлення та відновлення діяльності бізнесу, найбільш рентабельними та доцільними, враховуючи нинішній воєнний стан вУкраїні, є наступні:

- реструктуризація підприємства;
- санація боржника;
- перепрофілювання виробництва;
- зміна виробничої структури боржника;
- закриття нерентабельних виробництв;
- ліквідація банкрута;
- продаж частини майна боржника;
- виконання фінансових зобов'язань боржника третіми особами;
- одержання позик та кредитів;
- придбання товарів у кредит.

Саме тому для багатьох підприємств так важливо якомога раніше відкрити справу про банкрутство після виявлення ознак неплатоспроможності з метою забезпечення можливості та реалізації вищезазначених заходів щодо поновлення роботи та життєздатності бізнесу.

Адже економічна складова великої перемоги у війні є однією із головних та ключових, задля якої уряд та партнери кожного дня вживають безпрецедентних заходів – міжнародна фінансова допомога, розвиток волонтерської діяльності на світовому масштабі, контроль за курсом національної валюти. З кожним днем усім стає зрозуміло, що після перемоги Україні, як і решті світу загрожує фінансова криза. І не для кого не є таємницею факт того, що успішний бізнес, який забезпечуватиме стабільне поповнення державного бюджету та буде тією рушійною силою, що дозволить не тільки «втримуватись на плаву», а й подолати фінансову кризу та мінімізувати негативні наслідки воєнних дій.

1.3. Військовий стан в Україні та його вплив на функціонування вітчизняних бізнес-структур

Відповідно до статті 1 закону України «Про правовий режим воєнного стану» останній, в свою чергу, визначається як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дій цих обмежень [25].

Як показує оборона України, наша держава є показником надзвичайної єдності та віри. Така потужна згуртованість стала можлива лише завдяки об'єднанню та міцному зв'язку між військовими, волонтерами та українцями.

Навіть за таких неймовірних військових успіхів Збройних Сил України дуже складно та нерозумно не помічати негативних наслідків для економіки, які було відмічені експертами вже з перших днів війни.

Українське соціально-політичне інтернет-видання «Українська правда» в одній зі своїх статей зазначило, що у порівнянні з двома роками пандемії (2020-2021 рр.) за перший місяць військового вторгнення росії український бізнес втратив у рази більше, що в еквівалентному вигляді можна уявити як 120 млрд. доларів США або майже 3,6 трлн. гривень [30]. З огляду на те, що воєнні дії тривають на даний момент, оцінити реальні фінансові втрати для всіх сфер господарювання дуже складно і в деяких регіонах просто неможливо.

Незалежна державна інституція з питань забезпечення фінансово-цінової стабільності Національний банк України в одному зі своїх звітів надав дані, згідно з якими 50% «невиробленого» ВВП втрачає національна економіка України через війну з російським агресором [31]. У грошовому еквіваленті це становить близько 50 млрд. гривень щотижня.

Крім матеріальних збитків, наша країна під час війни втрачає найважливіше та найдорожче – своїх людей. Людський капітал – ключовий фактор економічного зростання будь-якої держави. Менше населення, зменшуються його доходи через зростання цін, відповідно відбувається падіння виробництва, що призводить до скорочення надходження до держбюджету податків на споживання, а саме податку на додану вартість та акцизів. На рисунку 1.2 показана чисельність наявного населення в Україні за 2021 рік та початок 2022 року.

Як бачимо з рис. 1.2 населення України у лютому 2022 року скоротилося на 36,9 тис. осіб відносно січня 2022 року.

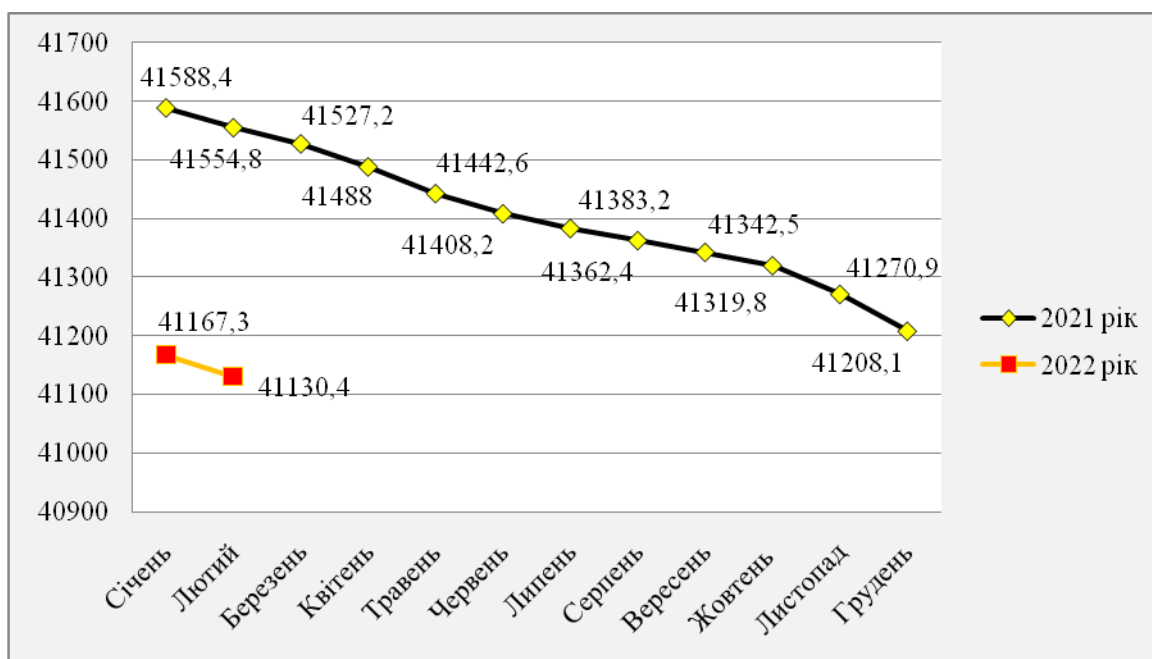

Рис. 1.2 Чисельність наявного населення за період 2021р.- 2022 р.(січень-лютий)

Джерело: дані Державної служби статистики України [32]

Ситуація кардинально змінилася з початок воєнних дій. Тут важливо враховувати фактор як гибелі мирного населення, так міграції людей у більш безпечні місця, неможливість отримати дані з тимчасово окупованих територій України. У Пояснювальній записці до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» зазначено, що за перші III квартали поточного року населення України скоротилося на 6,7 млн. Так, на території України проживало 34,5 млн. громадян на дату 01.01.2022 року [33, с. 43]. За півроку війни, на кінець серпня це число почало коливатися близько 27,8 млн. Так звучить нова реальність нашого життя.

Говорячи про актуальні дані наявного населення в Україні станом на травень 2023 року, ситуація виявляється ще більш складною. Так, Інститут демографії та соціальних досліджень надав відомості, згідно з якими станом на 01 січня 2023 року в цифровому вираженні кількість населення України становила 28-34 млн. (оцінка населення станом на 01.01.2023 з розрахунку кордонів України станом на 01.01.2022, тобто державна територія незалежної

України без Криму та тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської області) [34].

На основі вищезазначених даних державне інформаційне агентство Укрінформ випустило статтю, в якій зазначено наступне: «Така велика частка варіації пояснюється тим, що не зрозуміла ситуація з міграцією. Кількість українців, які виїхали за кордон, з'ясувати можливо (за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців таких українців близько 8 млн. осіб), а ось тих хто проти власної волі чи навіть самостійно перетнув кордон з росією визначити майже нереально (ця цифра в ЗМІ коливається в межах 3 млн. українців)»[35,36].

Експерти незалежного аналітичного центру, Український інститут майбутнього (далі – УІМ), в одній із аналітичних записок зазначили, що на початок червня 2023 року, 29 мільйонів осіб – кількість постійного населення в Україні [37]. При цьому працюючими українцями є лише третина, тобто приблизно 9,1-9,5 мільйонів (загальна цифра разом з «бюджетниками»), за рахунок податкових відрахувань яких поповнюється державних бюджет.

До наявних та актуальних проблем, пов'язаних з міграцією населення, високою смертністю, фахівцями визначається і низький рівень коефіцієнта фертильності (показника рівня народжуваності) у межах нижче 1, тоді як в нормі та для зростання населення країни, він має бути понад 2.

За даними УІМ кількість пенсіонерів в Україні, за такими темпами, буде в 2 разі більшою, ніж кількість працюючого населення, що напряду впливатиме на економічні показники функціонування країни в цілому.

Для економіки показником, який свідчить про стабільність темпів розвитку, є ВВП. Для стабільної економіки нормальним явищем є постійне та відчутне зростання ВВП, а ось зниження його показників сигналізує про відставання темпів економічного розвитку. Вищезазначений показник так само важливий для розвитку економіки і у воєнний час.

Міжнародний валютний фонд випустив оновлений звіт щодо держав WorldEconomic Outlook. Згідно з даними якого втрати Валового внутрішнього

продукту (ВВП) України у 2022 році через військове вторгнення росії оцінюються у розмірі 35% при інфляції 30% [38].

Державна служба статистики України представила звіт, згідно з яким у I кварталі 2022 році (порівняно з 2021 роком) ВВП знизився на 14,9% [32]. Другий квартал поточного 2022 року характеризується зменшенням ВВП до 36,9% (рис. 1.3) [33, с. 1].

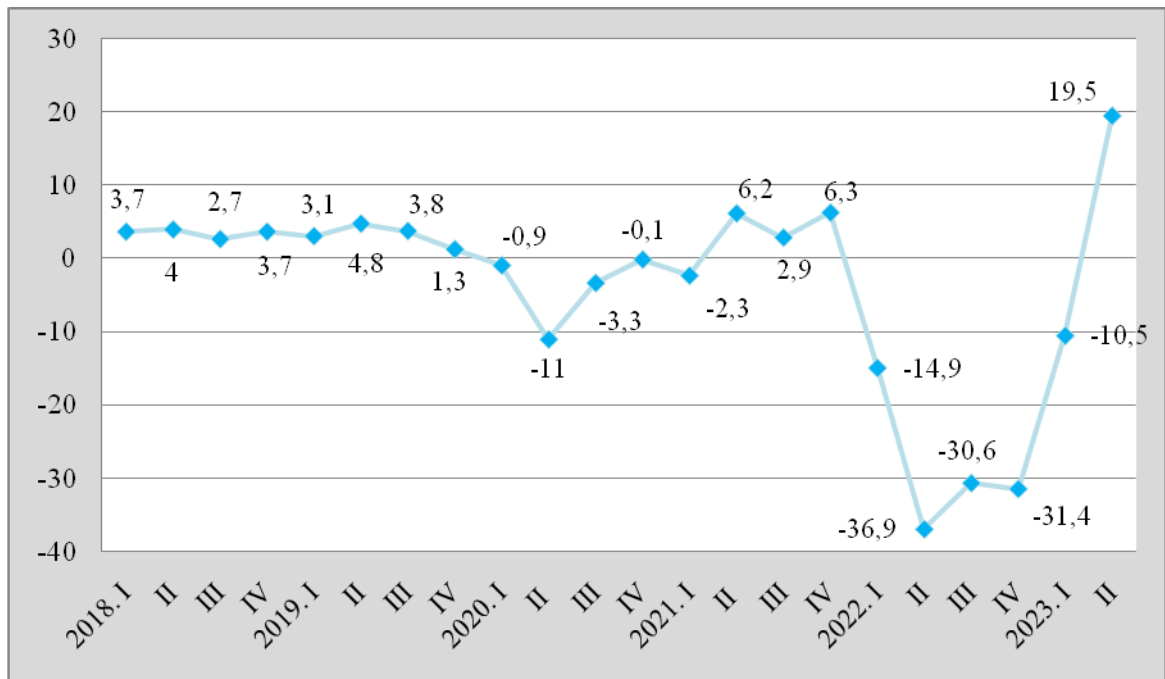

Рис. 1.3 Зміна реального ВВП (у % до відповідного кварталу попереднього року) 2018-2023 рр.

Джерело: дані Державної служби статистики України [32]

Реальний ВВП у другому кварталі поточного 2023 року збільшився на 0,8% (порівняно з попереднім кварталом), при цьому в порівнянні з II кварталом 2022 року – на 19,5% [39, с. 1].

У червні 2022 року Національний банк України представив Звіт про фінансову стабільність, метою якого є надання прозорості інформації про потенційні та наявні ризики, які можуть загрожувати стабільному розвитку фінансової системи України [40, с. 2]. Відповідно до Звіту військове вторгнення росії в Україну призвело до наступних наслідків [40, с. 6]:

- різкий та стрімкий спад економічного зростання та доходів населення;
- рекордний показник дефіциту бюджету;
- повна залежність економіки та військово-промислового комплексу від міжнародної допомоги.

Унаслідок війни обсяги руйнувань і втрат активно зростають на усіх рівнях функціонування національної економіки, через що пошук адаптивного механізму фінансування повоєнного відновлення України стає все повільнішим та співзалежним від зовнішньої допомоги.

Згідно Звіту про фінансову стабільність (дата публікації: 28 червня 2023 року) Національний банк України зазначив, що українську економіку і надалі підтримають відчутні розміри фінансової допомоги, які стають набувають системний характер (табл. 1.2, рис. 1.4) [41, с. 7]. З метою подальшого отримання фінансових програм Україна, зі своєї сторони, мусить і надалі виконувати усі зобов'язання перед міжнародними партнерами.

Таблиця 1.2

Зовнішнє фінансування держбюджету станом на 14 червня 2023 року

Країна	Аналізований період, млрд дол	
	2022	2023
США	11,98	6,00
ЄС ***	9,68	8,12
МФІ**	4,08	3,25
ІНШІ КРАЇНИ*	3,53	2,27
КРАЇНИ ЄС	2,82	0,16

*Примітка: * Канада, Британія, Японія, Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Албанія. ** МВФ, Світовий банк. *** Установи ЄС включно з ЄІБ*

Джерело: дані Міністерства фінансів України [41]

З початком військових дій на території України ділова активність підприємств усіх галузей господарювання скоротилася у десятки разів. Згідно з даними Національного банку України, індекс ділових очікувань скоротився майже в половину, так із 108,2% в I кварталі до 72,6% у II кварталі [33, с. 3].

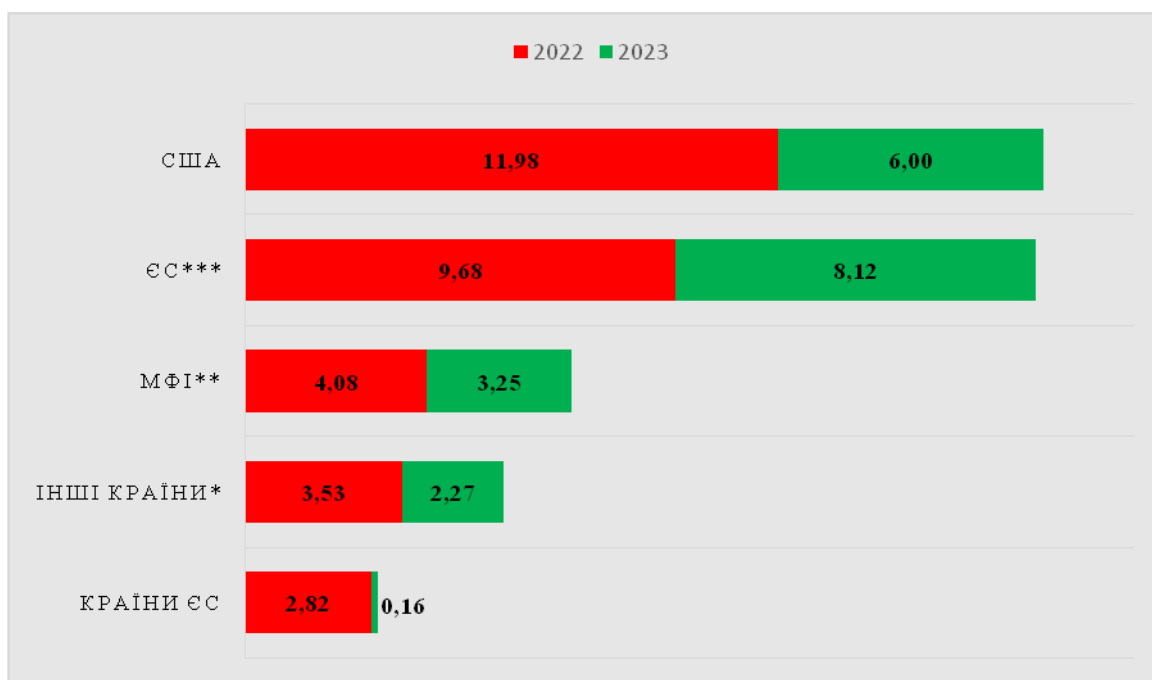

Рис. 1.4 Зовнішнє фінансування держбюджету станом на 14 червня 2023 року, млрд дол.

Джерело: розроблено автором на основі табл. 1.2

При цьому в більшості випадків існування компаній перейшло у фазу «вживання». Все досить просто та цинічно. Бізнес «живе» на ті гроші, які має в обігу. Компанії неспроможні надрукувати собі грошей, щоб урятувати своє фінансове становище. Якщо грошового капіталу надходить менше, ніж витрачається, компанії «вмирають».

За даними дослідження «Споживчі настрої в Україні» агенції, яка спеціалізується на дослідженні громадської думки та сукупному аналізі даних з вторинних джерел, InfoSapiens, індекс ділових очікувань у поточному році мав позитивну динаміку, на відміну минулого року [42].

Так, у II кварталі 2023 року індекс зріс до 103% проти 97,2% у I кварталі поточного року, що свідчить про поступове відновлення споживчого попиту, яке на пряму впливає на поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання (рис. 1.5).

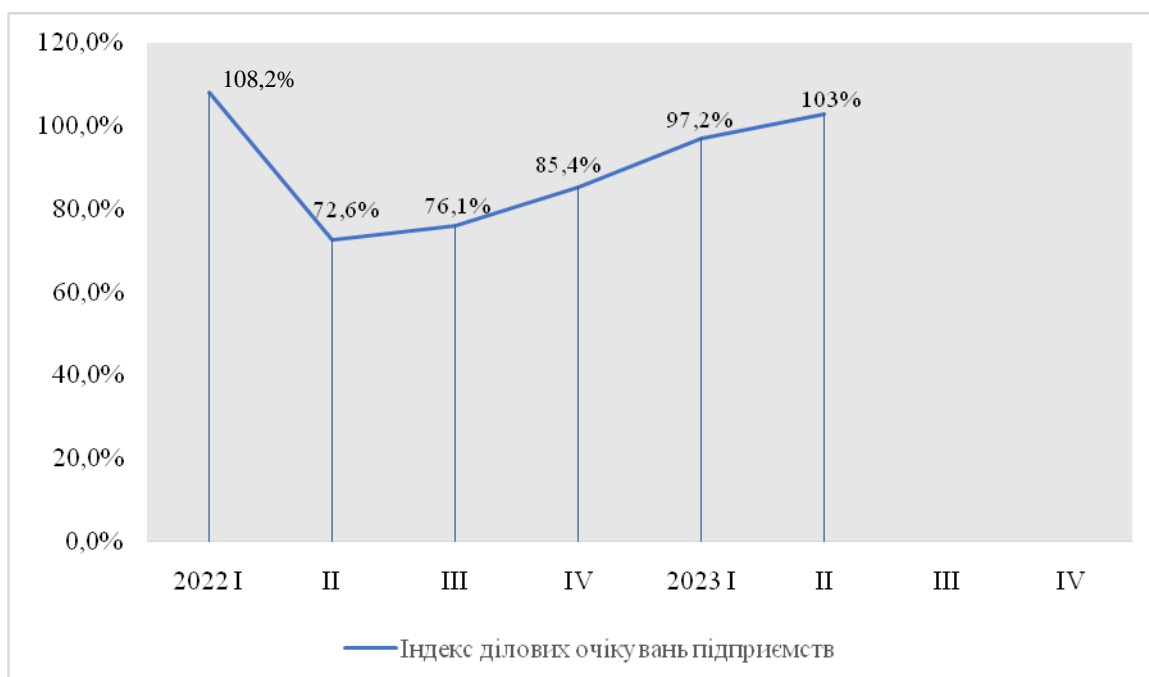

Рис. 1.5 Індекс ділових очікувань підприємств, %

Джерело: дані Державної служби статистики, Національного банку України [39]

Державний орган виконавчої влади Міністерство цифрової політики України надало дані опитування, за якими з початку війни близько 46,8% підприємств зупинили або майже зупинили свою господарську діяльність, при цьому 85 млрд. доларів оцінюються як втрати малого та середнього бізнесу з 24.02.22 р [43].

Платформа для підтримки власників малого бізнесу та людей творчих професій, які залишилися в Україні під час війни Keer:going під час своїх досліджень надало таку статистичну інформацію: у зоні бойових дій перебувають 40% невеликих бізнесів, і лише близько 16% перевезли свій бізнес до інших регіонів [44].

На даний момент можливості та терміни переміщення того чи іншого підприємства та його підрозділів коливаються в залежності від сфери діяльності даного суб'єкта господарювання. Так, офіс ІТ-компанії можна перемістити за 2-3 дні в більш безпечне місце, а ось, наприклад, для заводів видобувної галузі переміщення неможливо зовсім.

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну наша держава почала впроваджувати урядову програму, метою якої є переміщення (релокація) бізнесу в безпечні регіони для продовження повноцінної роботи. Пріоритетом для уряду стали стратегічно важливі підприємства, а також підприємства, що виробляють товари першої необхідності, які забезпечують потреби військових, бійців територіальної оборони та цивільного населення.

За офіційними даними Міністерства економіки України, на дату 15 липня 2022 року в безпечні райони завершили переїзд 678 підприємств. Із них 467 (68%) вже відновили роботу на нових майданчиках. Загалом на переміщення бізнесу в цифровій платформі взаємодії для допомоги в релокації зареєстровано 1732 заявки [45].

Станом на травень 2023 року від початку повномасштабного вторгнення рф на територію України за підтримки держави (програма релокації реалізується спільними зусиллями Міністерства економіки України, обласних державних адміністрацій, а також Укрпошти та Укразалізниці) близько 800 підприємств релоковано з небезпечних регіонів (табл. 1.3) [46].

Таблиця 1.3

Основна характеристика релокації бізнесу станом на травень 2023 року

№ з/п	Кількісне вираження, підприємств	Характеристика
1.	623	Працюють на новому місці
2.	239	Здійснюється пошук оптимального способу транспортування та/або локації
3.	650	Відмова від релокації, у зв'язку з деокупацією рф територій, на яких розташований бізнес
4.	44	Повернення на попереднє місце роботи через загальне покращення безпекової ситуації в тих регіонах (зокрема: Харківська, Чернігівська, Сумська область)

Джерело: розроблено автором[46]

Західна Україна стала пріоритетом серед регіонів (рис. 1.6), там відновили свою роботу у найбільшій кількості підприємства оптової та

роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів, від загальної кількості вони становлять 38,7% (рис. 1.7) [45].

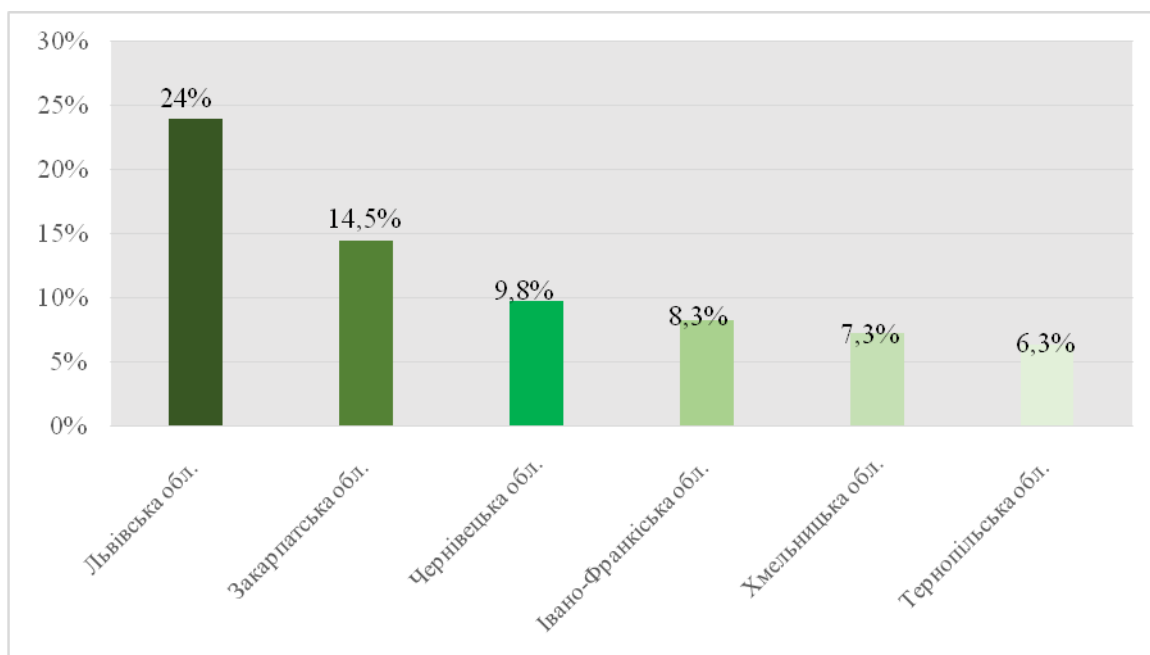

Рис. 1.6 Пріоритетність областей України для релокації бізнесу
Джерело: дані Міністерства економіки України [46]

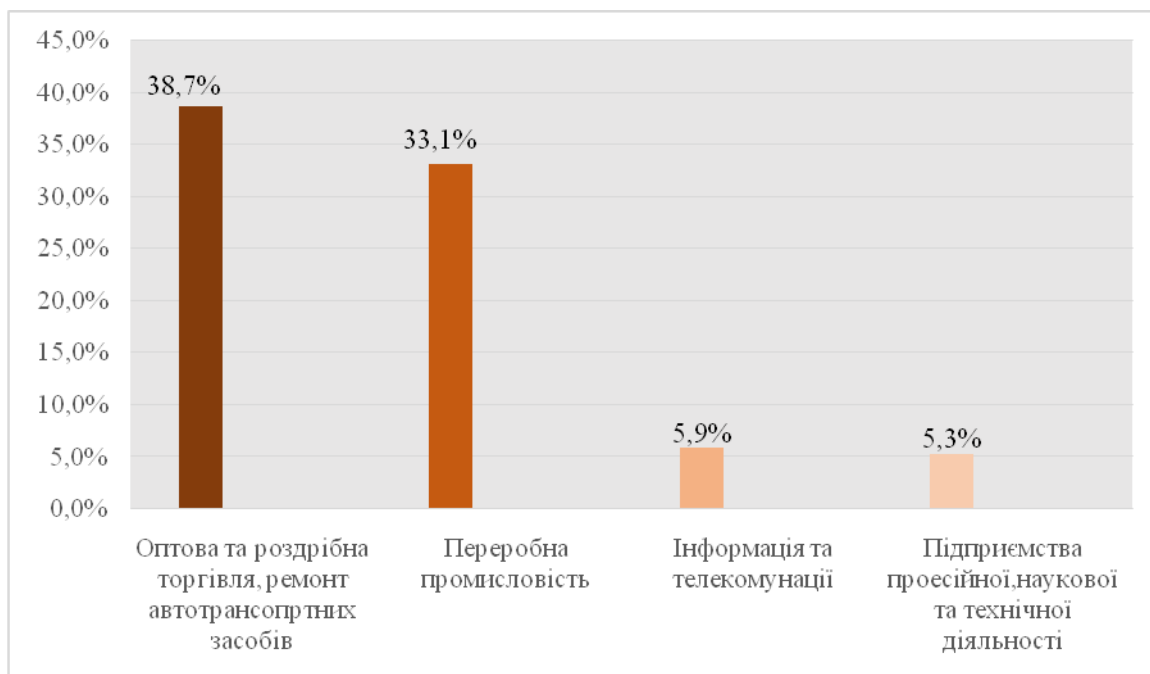

Рис. 1.7 Підприємства України по галузям, які відновили свою роботу
Джерело: дані Міністерства економіки України [45]

Міністерство економіки України зазначає, що програма релокаційного переміщення бізнесу продовжує діяти з метою збереження робочих місць,

позитивної динаміки податкових відрахувань суб'єктами господарювання, проте відсоток запитів помітно зменшується, порівняно з березнем-квітнем 2022 року, коли почалося активне військове вторгнення по всій території України та кількість заявок на релокацію сягала більше тисячі.

Бізнес завжди був і є драйвером повноцінної фінансової відбудови та основним гравцем на економічному фронті, саме тому держава всебічно сприяє та надає пакет державної підтримки, який включає в себе наступне:

- з урахуванням потужностей підприємства підбір місця локації;
- сприяння з перевезенням на нове розташування;
- допомога з пошуком місця для розселення працівників підприємства та активний пошук нових співробітників;
- відновлення стратегічних логічних зв'язків, першочергова закупівля сировини та пошук основного сегменту збуту на діючому ринку.

Навіть за наявності досить позитивної динаміки щодо продовження роботи підприємств, всі експерти з перших днів чекали на справжнє цунамі з банкрутств, проте статистичні дані свідчать про те, що все неоднозначно.

Згідно з офіційними даними Міністерства юстиції України з початку військового вторгнення росії, тобто за період з 24 лютого 2022 року по травень 2022 року господарські суди України порушили 65 справ про банкрутство (неплатоспроможність) боржників, при цьому 35 справ з неплатоспроможності фізичних осіб [47]. Шляхом застосування заходів щодо відновлення платоспроможності процедури банкрутства боржники можуть або оздоровити своє фінансово-господарське становище, або шляхом ліквідації вийти з ринку (для боржників-юридичних осіб) та позбутися боргів (для боржників-фізичних осіб). Загалом за воєнний час 57 боржників було визнано банкрутами, 36:21 (юридичні та фізичні особи відповідно) [47].

Як повідомляє українська компанія Opendatabot моніторингу реєстраційних даних, подання заяв на порушення справи про банкрутство з моменту вторгнення рф має і позитивну тенденцію (табл. 1.4, рис. 1.8) [48].

Як ми бачимо з рис. 1.6, кількість заяв впала в 10 разів: з 1100 у лютому 2022 року до 16 у березні та квітні загалом.

Таблиця 1.4

Кількість заяв на відкриття справи про банкрутство

Місяць	Кількість заяв на місяць
2021 рік	
Січень	1 079
Лютий	1 232
Березень	1 283
Квітень	1 403
Травень	1 135
Червень	1 301
Липень	1 379
Серпень	1 130
Вересень	1 125
Жовтень	1 492
Листопад	1 640
Грудень	1 612
2022 рік	
Січень	996
Лютий	1 112
Березень	11
Квітень	5

Джерело: дані української компанії Opendatabot [48]

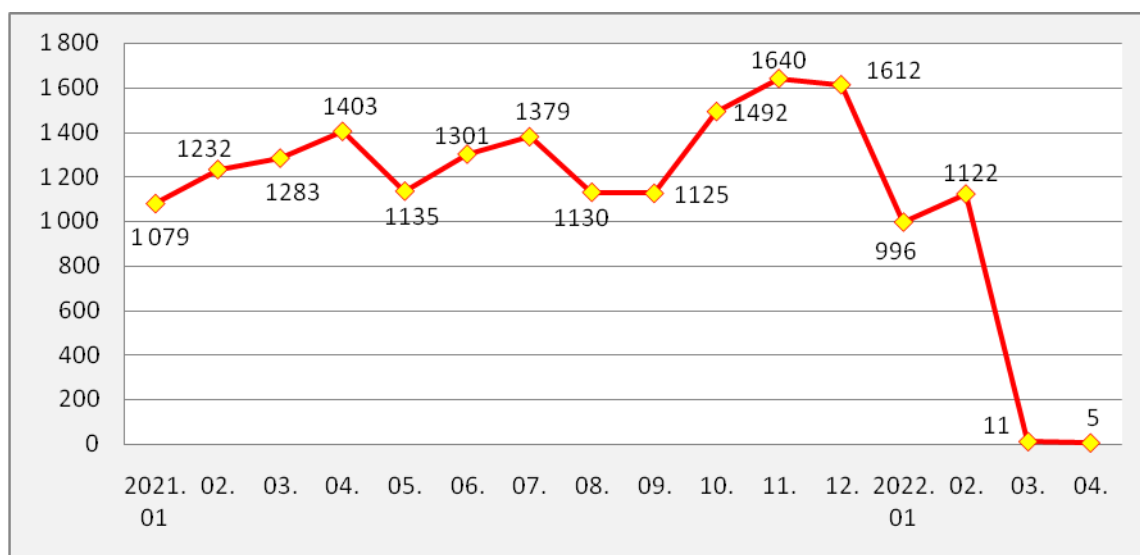

Рис. 1.8 Кількість заяв на відкриття справи про банкрутство за період 2021-2022 рр.

Джерело: виконано за даними табл. 1.4

Для розуміння загальної картини, візьмемо для порівняння кількість справ, провадження у яких було порушено з 2015 по 2020 рік (рис. 1.9) [49].

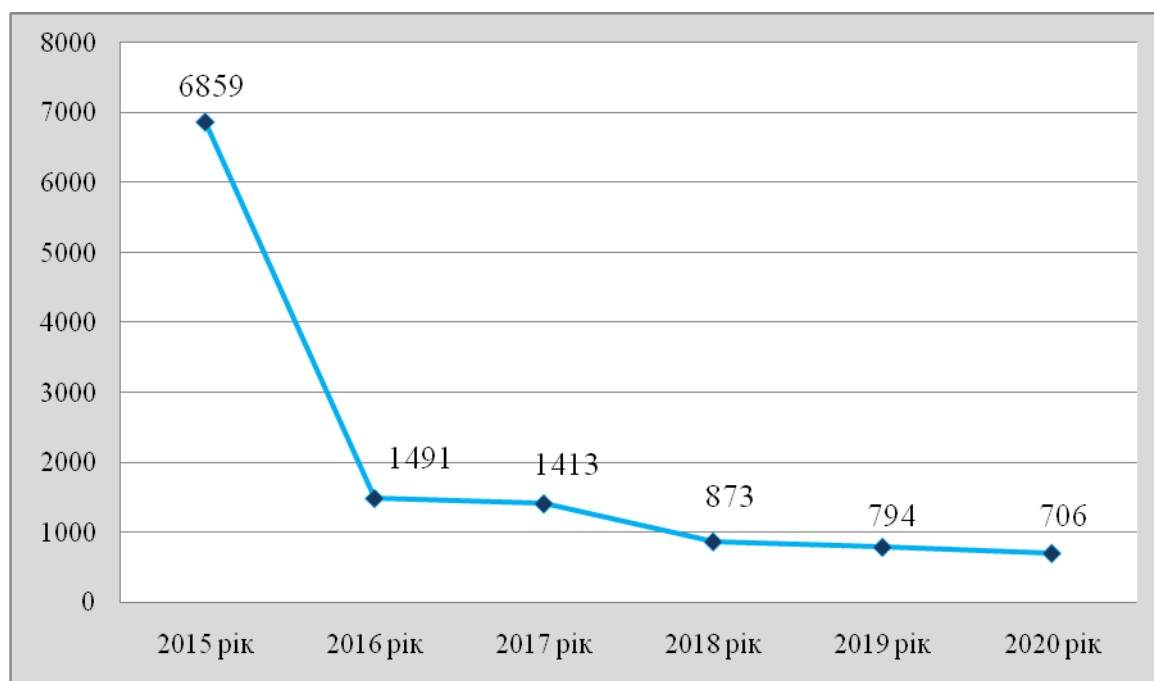

Рис.1.9 Кількість заяв на відкриття справи про банкрутство за період 2015-2020 рр.

Джерело: дані Звіту судів першої інстанції про розгляд господарських справ [49]

Як бачимо зі статистичних даних рис. 1.9 кількість справ зменшилась у 5 разів після 2015 року, та ще на 50% після 2017 року. Потім у «карантинні» 2019-2020 роки кардинально дані не змінювалися. Таким чином, якщо порівнювати статистику за наведені роки і за військовий 2022, то різкої зміни цифр ми не побачимо. Отже, статистика свідчить, що кількість банкрутств у період військового вторгнення росії особливо не відрізняється від показників за попередні періоди.

Така ситуація і тенденція пов'язані в першу чергу з ускладненою роботою судів у регіонах, де відбуваються активні бойові дії. Важливо відзначити, що зміни у процедурі відкриття провадження у справі про банкрутство після запровадження воєнного стану в Україні не було внесено.

Однак було здійснено тимчасову передачу підсудності судів, на території юрисдикції яких ведуться бойові дії, іншим судам, а саме:

- територіальна підсудність Господарських судів Херсонської та Миколаївської області передана Господарському суду Одеської області;
- Сумської та Чернігівської області — Господарському суду Черкаської області;
- відомості про передачу підсудності Господарських судів Харківської, Луганської, Донецької областей наразі відсутні.

Однією з основних причин банкрутства підприємств є відсутність достатнього капіталу. Так, за даними Європейської бізнес-асоціації всього 6% підприємств змогли «пережити» перші місяці війни без втрат, решта підприємств зазнала матеріальних втрат у розмірі від 10 000 до 100 000 доларів (рис. 1.10) [50]. При цьому у кожного п'ятого втрати сталися безпосередньо внаслідок бойових дій.

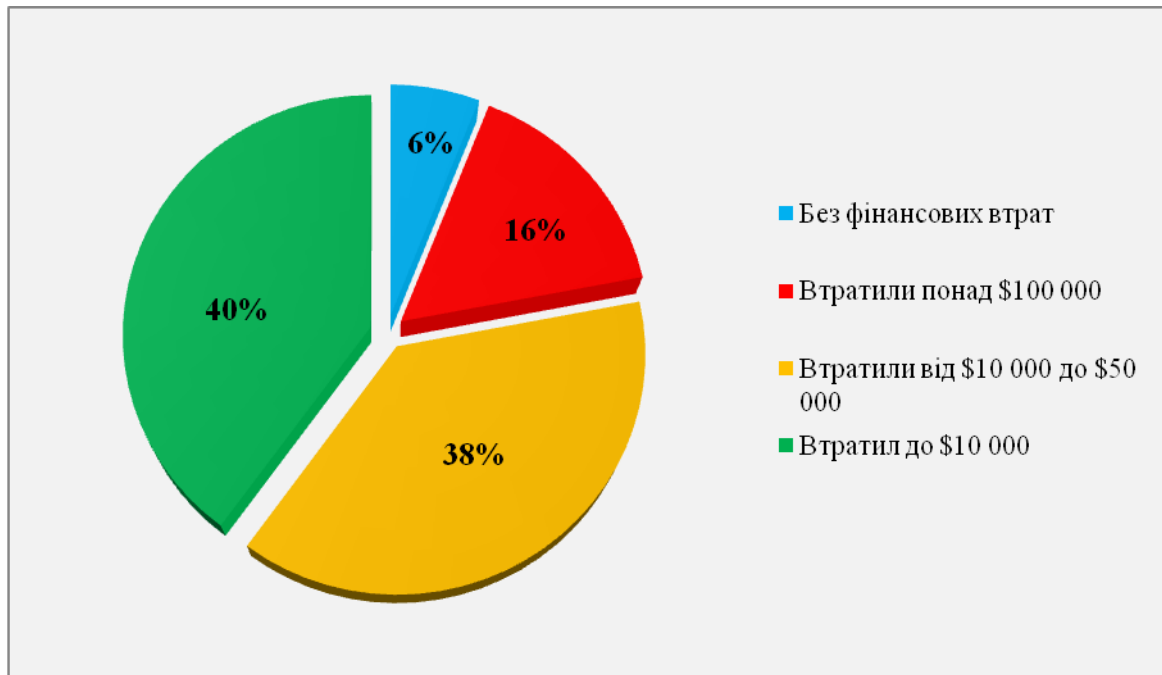

Рис. 1.10 Кількість підприємств, що зазнали фінансові втрати за перші місяці війни

Джерело: дані Європейської бізнес-асоціації [50]

Самі ж власники бізнесу по-різному оцінюють свої фінансові резерви, що дозволяють їм функціонувати на конкурентному ринку без суттєвих втрат, залишаючись при цьому платоспроможними [50]:

- 34% оцінюють фінансову стійкість свого бізнесу у 6 місяців;
- 20% вважають, що протримаються кілька місяців;
- 20% – рік;
- 19% вистачить фінансових резервів на період більше року.

На рис. 1.11 показано відсоткове співвідношення причин, через які найчастіше фінансове становище та загальне функціонування суб'єкта господарювання стає під питанням під час війни [43].

Як видно із рис. 1.11 найчастіше проблемами для бізнесу стають пошкоджена логістика, брак клієнтів та замовників, а також бізнес знаходиться недалеко від активних бойових дій.

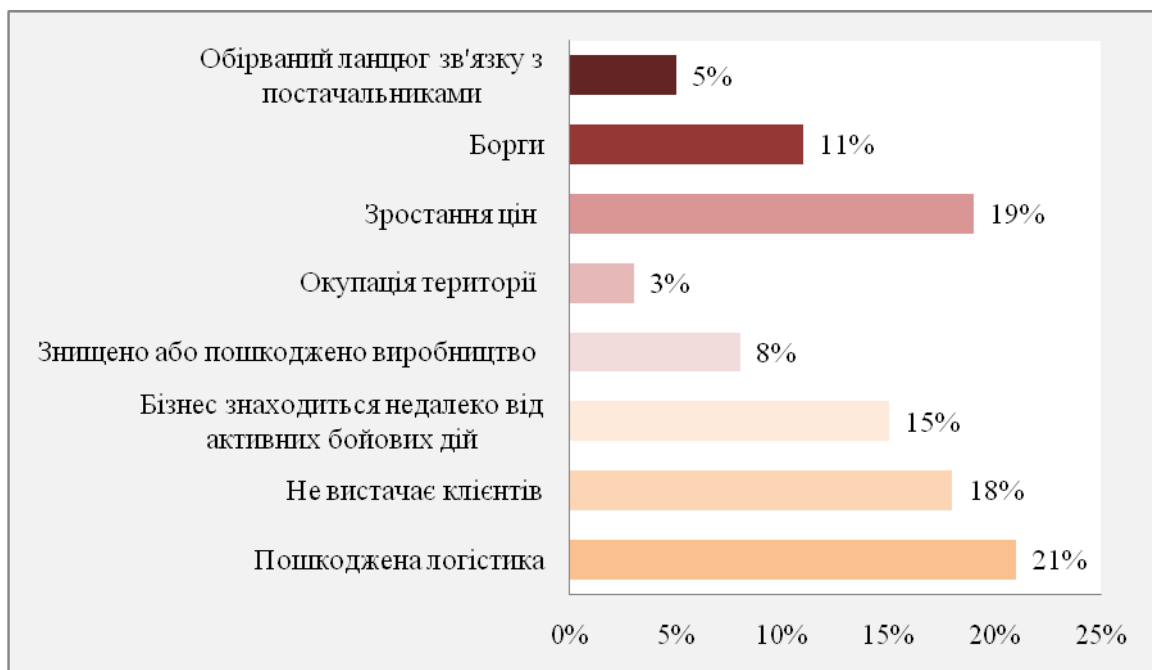

Рис. 1.11 Проблеми функціонування підприємств під час війни

Джерело: дані аналітичної компанії Keep:going[43]

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Проаналізувавши сутність економічної категорії «банкрутство», ми з'ясували, що останнє, в свою чергу, це неспроможність юридичної особи суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити вимоги кредиторів і виконати зобов'язання перед бюджетом у встановлений для цього термін, що пов'язано з недостатністю активів у ліквідній формі.

Головним чинним нормативно-правовим актом на території України, що регламентує процес визнання суб'єкта господарювання неплатоспроможним є Кодекс України з процедур банкрутства, який встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів.

На сучасного етапі розвитку економіки «процедура банкрутства» вважається не лише дієвим механізмом ліквідації бізнесу, а й економічним інструментом відновлення фінансово-господарської діяльності підприємства та його платоспроможності.

Процес банкрутства українського бізнесу відбувається під дією екзо- та ендофакторів, які мають взаємозалежність та цілісний характер впливу, основним з яких, починаючи з 24 лютого 2022 року, стало повномасштабне вторгнення РФ на територію незалежної України.

За перший місяць військового вторгнення Росії у порівнянні з двома роками пандемії (2020-2021 рр.) український бізнес втратив у рази більше, що в еквівалентному вигляді можна уявити як 120 млрд. доларів США або майже 3,6 трлн. гривень.

З огляду на те, що воєнні дії тривають на даний момент, оцінити реальні фінансові втрати для всіх сфер господарювання дуже складно і в деяких регіонах просто неможливо.

При цьому як свідчать статистичні дані, кількість банкрутств у період військового вторгнення Росії особливо не відрізняється від показників за попередні періоди.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «УДП»

2.1. Загальна характеристика господарської діяльності ПрАТ «УДП»

Придунайський край практично завжди виділяється та славиться своїм різноманіттям ведення господарської діяльності суб'єктів підприємництва. У зв'язку з цим набула особливого значення проблема стабільності та безпеки Чорноморського регіону України, що, з урахуванням актуальних воєнних подій, є певною гарантією ефективного та стабільного розвитку економіки країни. Сьогодні ми хотіли би детально вивчити під різними ракурсами діяльність приватного акціонерного товариства «Українське Дунайське пароплавство» (далі – ПрАТ «УДП»).

Приватне акціонерне товариство «Українське Дунайське пароплавство» із 100% пакетом акцій, що належать державі в особі Міністерства інфраструктури України (державна корпоративна власність), безпосередньо підпорядковано Департаменту державної політики в галузі морського та річкового транспорту в м. Києві.

Основними видами діяльності ПрАТ «УДП» є: внутрішні та міжнародні перевезення пасажирів та вантажів морським і річковим транспортом; суднобудування та судноремонт.

Відповідно до даних аналітичної системи для комплаєнсу, аналізу ринків, ділової розвідки та розслідувань YouControl загальнодоступними відомостями про ПрАТ «УДП» є наступні[51]:

- керівник організації – Генеральний директор ПрАТ «УДП» Москаленко Дмитро Олегович;
- розмір статутного капіталу - 579 509 868,00 гривень;
- організаційно-правова форма – Акціонерне товариство;
- форма власності – Державна власність/ Власність територіальних громад;

- контактна інформація:
 - адреса ПрАТ «УДП»: вул. Пароходна, 28, м. Ізмаїл, Україна, 68600;
 - тел.: (04841) 67210;
 - E-mail: office@udp.one.

На офіційному сайті ПрАТ «УДП» зазначено, що дане товариство станом на 2023 рік є одним з найвідоміших та найбільших судноплавних підприємств як загалом в Україні, так і в Бессарабії (кажучи більш точніше то у Придунайському регіоні) [52]. ПрАТ «УДП» виробляє близько 20% транспортної продукції вздовж 2400 км від гирла р. Дунай до порту Кельхайм (Німеччина, земля Баварія) [53].

Російське Чорноморсько-Дунайське пароплавство було утворено в листопаді 1883 року і підтримувало товарно-пасажирське сполучення між чорноморськими портами та Ізмаїлом іззаходженням до портів Кілія та Рені. З березня 1886 року пароплавство перетворено в акціонерне товариство, в складі якого було 12 суден. З відторгненням Бессарабії Румунією (січень 1918 року) існування Дунайського пароплавства було перервано до жовтня 1944 року. 14 жовтня 1944 року в Ізмаїлі було організовано Дунайське державне морське пароплавство, згодом перейменоване в Радянське Дунайське державне пароплавство (РДДП).

На кінець 1944 року пароплавство мало 3 вантажні судна, 18 буксирів, 4 моторні катери та 110 барж. У наступні 2-3 роки пароплавство поповнювалося, в основному, за рахунок трофейного флоту і суден, що передавалися за репараціями.

З початку 50-х років за обсягом транспортної продукції пароплавство міцно займало перше місце на Дунаї. Пароплавство отримувало значне поповнення річкового флоту, а наприкінці 50-х років пароплавство поповнилося першими морськими суднами і почало освоювати морські напрямки перевезень експортно-імпортних вантажів іноземних фрахтувальників придунайських країн у наскрізному сполученні Дунай-море.

З 1965 року пароплавство було перейменовано в Радянське Дунайське пароплавство (РДП). За період з 1970 по 1979 роки пароплавство поповнилося 40 морськими суднами загальною вантажопідйомністю 191 тис. тонн і забезпечувало перевезення за системою Дунай-море-Дунай у напрямках Середземного і Червоного морів, Близького і Середнього Сходу.

У 1978-1979 р. була створена ліхтеровозна система і міжнародне судноплавне підприємство (МХСП) «Інтерліхтер» зі штаб-квартирою в Будапешті. Його учасниками були Болгарія, Угорщина, Чехословаччина та СРСР. Ця унікальна система працювала з порту Усть-Дунайськ на порти Південно-Східної Азії (Індія, В'єтнам, Бірма).

Стрімкий розвиток пасажирських перевезень суднами пароплавства на Дунаї розпочався з 1960 року, коли пароплавство поповнилося двома річковими комфортабельними суднами і була відкрита туристична лінія «Від Альп до Чорного моря». Подальше поповнення пароплавства пасажирськими та, особливо, морськими суднами дозволило значно збільшити пасажироперевезення і підняти сервіс послуг на вищий світовий стандарт.

1988-1989 роки для пароплавства були роками найбільш високих показників у галузі вантажо- і пасажироперевезень.

Після розпаду СРСР РДП було реорганізовано в Українське Дунайське пароплавство (УДП). У 1991 році з розпадом СЕВ і, особливо, з оголошенням ембарго Югославії, суттєво зменшуються обсяги перевезень на Дунаї і, як наслідок, транзиту в напрямку Дунай-море. Почався інтенсивний пошук можливостей завантаження флоту в інших напрямках. Припинила роботу ліхтеровозна система, змінилася структура пасажирських перевезень. Блокада Югославії, а потім військові дії 1998 року та припинення наскрізного судноплавства на Дунаї призвели до зменшення загального обсягу всіх дунайських перевезень у 3 рази в порівнянні з 1990 роком.

У 1994 році УДП перетворено у ВАТ «УДАСКО», а в 1997 р. – у ВАТ «Українське Дунайське пароплавство», 100% акцій якого належали державі в особі Міністерства транспорту та зв'язку України, безпосередньо

підпорядковане Державному департаменту морського і річкового транспорту України.

У 1997 р. ВАТ «УДП» відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 1997 № 911 входить до списку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави [54].

Згідно норм Закону України № 2657-III від 12 липня 2001 р. «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» ВАТ «УДП» включається списку підприємств, що не підлягають приватизації [55].

У 2001 р. ВАТ «УДП» присвоєно статус Національного перевізника (наказ Міністерства транспорту України № 729 від 29.10.2001 р.) [56].

У 2011 році у зв'язку з набуттям чинності Закону України «Про акціонерні товариства» (від 17.09.2008 № 514-VI) ВАТ «УДП» перейменовано у ПрАТ «УДП» (приватне акціонерне товариство, 100% акцій якого належать державі в особі Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України) [57].

На даний момент приватне акціонерне товариство «Українське Дунайське пароплавство» можна охарактеризувати як суб'єкт господарювання, основною метою діяльності якого є надання транспортних послуг юридичним та фізичним особам, перевезення вантажів (пасажирів) із пункту А в пункт призначення В з гарантованою якістю, цілісністю вантажів, розробленням логістичних схем доставки вантажу в Україні. Українське Дунайське пароплавство забезпечує своєчасну доставку вантажів з дотримання оптимального співвідношення якості та ціни, не нехтуючи головним принципом – дотримання заходів системи безпеки вантажоперевезень.

Очевидною унікальною перевагою судноплавної компанії є те, що завдяки вдалому географічному розташуванню основних портів Ізмаїл, Усть-Дунайськ, Рені, наявністю морського та річкового флоту, Українське Дунайське пароплавство (далі – Товариство) забезпечує створення

стратегічно важливого транспортного вузла та реалізацію зовнішньоекономічної політики України з урахуванням вдалого управління концепцією транспортної логістики в придунайських країнах, в країнах Чорного та Середземного морів з метою створення високоефективних товаропровідних систем здатних забезпечити наявність необхідного товару в потрібному місці, часі, кількості з мінімальними витратами та з максимально прийнятними фінансовими витратами [58].

На даний момент сукупність суден Українського Дунайське пароплавства можна охарактеризувати наступним чином за категоріями:

- річковий флот – 20 одиниць самохідного флоту та 219 суденнесамохідного флоту (включаючи ліхтери під буфер);
- морський флот – 7 суден-суховантажів (6 суховантажів і 1 судно дляналивних вантажів) дедвейтом від 3 300 до 4 050 тонн, які наразі зараз не використовуються;
- флот іноземних спільних підприємств – 125 одиниць несамохідногофлоту;
- пасажирський флот – т/х «Україна», «Молдавія», «Волга», «Дніпро»(останні два теплоходи станом на травень 2023 року виведенісудновласником з експлуатації з причин, не пов'язаних з йогоремонтот та модернізацією);
- ПрАТ «УДП» не використовує ще понад 50 одиниць самохідних суден, які знаходяться у відстії.

В Україні на основі Наказу Держспоживстандарту України № 457 від 11.10.2010 р. діючому підприємству необхідно класифікувати, якими видами економічної діяльності воно займається [59]. Дана класифікація здійснюється на основі поділу КВЕД, з метою конкретизації основних та другорядних видів діяльності.

ПрАТ «УДП» згідно поділу економічних видів діяльності КВЕД реалізує та надає наступні види діяльності (послуги) [60]:

1. Основний:

- 50.20 Вантажний морський транспорт;
- 2. Інші:
 - 30.11 Будівництво суден і плавучих конструкцій;
 - 79.11 Діяльність туристичних агентств;
 - 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
 - 50.30 Пасажирський річковий транспорт;
 - 50.40 Вантажний річковий транспорт;
 - 33.15 Ремонт і технічне обслуговування суден і човнів.

Ще однією важливою характеристикою загального бачення бізнесу є його організаційна структура. Ефективна робота підприємства досягається в той момент, коли доцільно організована структура управління, і уся господарська діяльність відокремлюється на певні функціональні компоненти.

В приватному акціонерному товаристві «Українське Дунайське пароплавство» організаційна структура розробляється Генеральним директором ПрАТ «УДП» Дмитром Москаленко з урахуванням взаємозв'язків та взаємозалежності між підрозділами. Організаційна структура ПрАТ «УДП» подається Генеральним директором ПрАТ «УДП» на погодження до профільного міністерства, а саме до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури. Актуальна організаційна структура Товариства являє собою сукупність з берегових структурних підрозділів ПрАТ «УДП» та з відокремлених структурних підрозділів ПрАТ «УДП» (далі – ВСП ПрАТ «УДП») (Додаток А).

Берегові структурні підрозділи ПрАТ «УДП» за своєю функціональною спрямованістю можуть мати кілька підпорядкувань, а саме (табл. 2.1):

1. Пряме підпорядкування Генеральному директору ПрАТ «УДП»;
2. Підрозділи заступника генерального директора з економіки та фінансів;
3. Підрозділи заступника директора з експлуатації флоту;

4. Підрозділи головного бухгалтера;
5. Підрозділи головного інженера.

Безпосередньо Генеральному директору ПрАТ «УДП» функціонально, організаційно та фінансово-економічно підпорядковуються відокремлені структурні підрозділи, а саме відокремлений підрозділ «Учбовий центр», госпрозрахунковий відокремлений підрозділ «Кілійський суднобудівельний-судноремонтний завод» (далі – ГВСП «КСБСРЗ») та База технічного обслуговування флоту, яка після реорганізації в лютому 2023, стала функціональною структурною частиною ГВСП «КСБСРЗ».

Таблиця 2.1

Організаційне підпорядкування в ПрАТ «УДП»

№ з/п	Назва структурного підрозділу	
1	2	3
Пряме підпорядкування Генеральному директору ПрАТ «УДП»		
1.	Відділ забезпечення роботи Генерального директора	
2.	Уповноважений з антикорупційної діяльності	
3.	Сектор виявлення та запобігання корупції	
4.	Відділ іноземних представництв	
5.	Відділ мобілізаційної роботи та цивільного захисту	
6.	PR-служба	
7.	Музей	
8.	Сектор програмного забезпечення	
9.	Сектор адміністрування інформаційної інфраструктури та цифрових технологій безпеки	
10.	Департамент внутрішнього контролю та запобігання економічним правопорушенням	Відділ внутрішнього контролю
		Відділ запобігання економічним правопорушенням
11.	Департамент мотивації праці та соціально-кадрових відносин	Відділ організації праці та заробітної плати
		Відділ кадрової політики
		Управління діловодства та якості
		Відділ контролю та організації роботи зі службовими документами
		Сектор з організації і координації архівної справи
12.	Відділ пожежної безпеки	
13.	Служба безпеки судноплавства	Сектор організації управління безпекою
		Відділ екологічної безпеки
		Теплотехнічна лабораторія
14.	Служба охорони праці	
15.	Юридичний департамент	Юридичний відділ

		Відділ організації закупівель та договірної роботи

Продовження табл. 2.1

1	2	3
16.	Департамент технічного захисту об'єктів	Управління внутрішніх розслідувань
		Управління захисту інфраструктури та охорони об'єктів
		Відділ технічного контролю
		Бюро перепусток
		Служба захисту інфраструктури
17.	Капітани суден ПрАТ «УДП»	
Підрозділи заступника генерального директора з економіки та фінансів		
18.	Комерційний департамент	Управління комерційно-фрахтової роботи
		Служба зернових перевезень
		Управління обліку та звітності
19.	Фінансово-економічний департамент	Відділ управління звітності та бюджетування
		Відділ забезпечення банківських операцій
20.	Служба земельної і майнової роботи, управління непрофільними активами	
21.	Департамент матеріально-технічного забезпечення	Відділ матеріального постачання
		Відділ технічного забезпечення флоту
		Відділ експлуатації транспортних засобів
Підрозділи заступника генерального директора з експлуатації флоту		
22.	Служба бункерування флоту	Відділ бункерування флоту
		Відділ моніторингу
423.	Департамент управління флотом	Служба пасажирських перевезень
		Відділ управління флотом
		Сектор роботи з плавскладом
		Сектор супроводження експортно-імпорتنних перевезень
		Агентсько-диспетчерський відділ
		Служба експлуатації несамохідного флоту
Підрозділи головного бухгалтера		
24.	Департамент бухгалтерського обліку	Відділ розрахунків
		Відділ обліку основних засобів та товарно-матеріальних засобів
		Розрахунково-касовий відділ
Підрозділи головного інженера		

25.	Управління господарської інфраструктури	Відділ господарської інфраструктури
		Відділ енергозабезпечення

Продовження табл. 2.1

1	2	3
25.	Управління господарської інфраструктури	Відділ обслуговування інженерних мереж
26.	Технічний департамент	Науково-технічна бібліотека
		Проектно-конструкторський відділ
		Служба технічного обслуговування
		Ділянка з обслуговування суднових засобів безпеки
		Відділ розвитку та модернізації флоту
		Відділ планування і моніторингу
		Відділ метрології
	Управління технічного обслуговування та зв'язку	

Джерело: систематизовано та розроблено автором

Як ми бачимо з даних табл. 2.1 та Додатка А в ПрАТ «УДП» господарська діяльність та взаємодія між структурними підрозділами ґрунтується на використанні принципів функціональної організаційної структури. Остання в свою чергу характеризується принциповою спеціалізацією структурних одиниць за функціональною ознакою, при якій окремі управлінські функції виконуються відповідними спеціалістами тієї чи іншої сфери функціонування підприємства.

28.07.2023 Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України погоджена нова організаційна структура (Додаток Б), яка діє на даний час.

Відповідно до пункту 22 Статуту приватного акціонерного товариства «Українське Дунайське Пароплавство» затвердженого наказом Міністерства інфраструктури України від 24 жовтня 2018 року № 491 (у редакції наказу Міністерства інфраструктури України від 28 січня 2022 року № 53) наказом ПрАТ «УДП» від 01.08.2023 впроваджена нова організаційна структура (Додаток В, Г).

2.2. Комплексний аналіз результатів господарської діяльності ПрАТ «УДП»

Головною причиною настання банкрутства суб'єкта господарювання є кризовий стан на підприємстві. Частіше за все криза виявляється в погіршенні, тобто негативному прояві, фінансових результатів введення господарської діяльності підприємства, таким чином останнє не здатне отримувати прибуток, в наслідок чого «йде в мінус» та може мати ознаки неплатоспроможності. Важливо при загрозі банкрутства правильно вибирати необхідні основні механізми антикризового управління відповідно до масштабів кризового стану, враховуючи при цьому прогноз розвитку основних факторів, що визначають загрозу банкрутства, а саме фінансове оздоровлення за рахунок:

- реалізації внутрішніх резервів господарської діяльності;
- зовнішньої економічної допомоги;
- часткової реорганізації підприємства.

Комплексний аналіз результатів господарської діяльності має великий арсенал для прогнозування можливого банкрутства підприємства і дає можливість заздалегідь обґрунтувати та реалізувати заходи щодо забезпечення виходу підприємства з кризової ситуації.

Нормативна база України містить велику кількість методичних рекомендацій щодо аналізу та оцінки фінансового стану підприємств. Тому саме комплексний аналіз господарської діяльності, який передбачає інтеграцію різних методів та підходів, є вкрай важливим для визначення загальної ефективності підприємства в умовах сучасної економіки. Такий підхід дозволяє не лише виявити наявні проблеми, але й визначити перспективи розвитку, забезпечуючи підприємство необхідними стратегічними інструментами для стійкого успіху в глобальному економічному середовищі.

Найбільш широке охоплення всіх аспектів господарської діяльності підприємств мають Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового

стану підприємств, розроблені Центральною спілкою споживчих товариств України [61]. Як слушно зазначено в цих рекомендаціях, «всі суб'єкти господарювання, які здійснюють свою діяльність на засадах комерційного розрахунку, в умовах ринкової економіки повинні володіти методикою оцінки фінансового стану підприємства з метою оперативного управління активами і пасивами підприємства, досягнення високих кінцевих фінансових результатів, забезпечення фінансової стабільності і належного іміджу підприємства» [61, п. 1.1].

Вкрай важливим є своєчасне виявлення ознак погіршення фінансового стану підприємства, неплатоспроможності та загрози банкрутства. Саме на це направлені Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [62]. Ці методичні рекомендації направлені на «визначення однозначних підходів під час аналізу фінансово-господарського стану підприємств на предмет виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства; своєчасного виявлення формування незадовільної структури балансу для вжиття заходів щодо запобігання банкрутству підприємств, а також виявлення резервів підвищення ефективності виробництва та відновлення платоспроможності підприємств шляхом їх санації» [62, розділ I, п. 1].

Міністерством фінансів України розроблена Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки [63]. «Методика визначає основні показники, які характеризують фінансово-господарський стан підприємств, установлює порядок їх розрахунку за даними фінансової та податкової звітності, напрями перевірки діяльності підприємств з метою виявлення об'єктивних і суб'єктивних причин збитковості, а також критерії оцінки ефективності управління підприємствами» [63, п. 3].

Фондом державного майна України розроблено Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [64]. Оскільки «метою фінансового аналізу підприємства, що здійснюється відповідно до цього Положення, є оцінка фінансового стану підприємства на останню звітну дату з урахуванням динаміки його змін, які склалися за результатами господарської діяльності підприємства за два останні роки; визначення факторів, що вплинули на ці зміни, та прогнозування майбутнього фінансового стану підприємства» [64, п. 2.3], використання цієї методології для аналізу ПрАТ «УДП», хоча воно і не підлягає приватизації, є можливим.

Комплексний аналіз господарської діяльності ПрАТ «УДП» здійснено на підставі комбінації показників та підходів до економічного аналізу вказаних чотирьох методологій.

Всі обрані методології в якості джерела інформації для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності та фінансового стану визначають фінансову звітність підприємства, зокрема форму 1 «Баланс» та форму 2 «Звіт про фінансові результати». При цьому методологія Центральної спілки споживчих товариств України [61], Міністерства економіки України [62] та Фонду державного майна України [64] рекомендують брати до уваги 3 останні звітні роки, а методологія Міністерства фінансів України [63] – 2 останні звітні роки.

Таким чином, для проведення комплексного аналізу результатів господарської діяльності ПрАТ «УДП» було обрано:

- фінансову звітність ПрАТ «УДП» за 2020 рік [65] – як базовий рік;
- фінансову звітність ПрАТ «УДП» за 2021 рік [66] – як минулий рік;
- фінансову звітність ПрАТ «УДП» за 2022 рік [67] – як звітний рік.

2.2.1. Аналіз складу і структури активів і пасивів підприємства

Фінансова стійкість підприємства значною мірою залежить від величини і частки власного капіталу в сукупному капіталі та раціональності

його розміщення в активах. Оскільки в процесі функціонування підприємства величина і склад активів та джерел їх формування змінюється, то для отримання загальної уяви про якість цих змін в часі необхідно провести вертикальний і горизонтальний аналіз активів і пасивів (табл. 2.2) [61, п. 4.2].

Таблиця 2.2

Склад і структура активів і пасивів (станом на кінець року) ПрАТ «УДП»

Показник	Базовий рік (2020), тис. грн	Минулий рік (2021), тис. грн	Звітний рік (2022), тис. грн	Звітний рік в % до	
				базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6
АКТИВИ					
1. Необоротні активи	120 092	123 144	158 146	132%	128%
<i>% до валюти балансу</i>	<i>43%</i>	<i>40%</i>	<i>14%</i>	<i>32%</i>	<i>34%</i>
1.1. Основні засоби	73 375	69 233	93 044	127%	134%
2. Оборотні активи	161 554	180 884	986 739	611%	546%
<i>% до валюти балансу</i>	<i>57%</i>	<i>59%</i>	<i>86%</i>	<i>150%</i>	<i>145%</i>
2.1. Виробничі запаси	57 279	52 148	133 453	233%	256%
2.2. Товари	1 099	1 050	1 542	140%	147%
2.3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	60 071	83 854	144 806	241%	173%
3. Витрати майбутніх періодів	5	6	3 959	-	-
БАЛАНС	281 994	304 376	1 145 226	406%	376%
ПАСИВИ					
1. Власний капітал	150 080	120 596	598 581	399%	496%
<i>% до валюти балансу</i>	<i>53%</i>	<i>40%</i>	<i>52%</i>	<i>98%</i>	<i>132%</i>
1.1. Зареєстрований капітал	579 510	579 510	579 510	100%	100%
1.2. Додатковий капітал	310 029	309 934	309 889	100%	100%
1.3. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-739 459	-768 848	-290 818	39%	38%
2. Забезпечення наступних витрат та платежів	0	0	0	-	-
3. Довгострокові зобов'язання	0	0	0	-	-
4. Поточні зобов'язання	131 914	183 780	546 645	414%	297%
<i>% до валюти балансу</i>	<i>47%</i>	<i>60%</i>	<i>48%</i>	<i>102%</i>	<i>79%</i>
4.1. Короткострокові кредити банків	0	0	0	-	-
4.2. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	60 167	98 743	54 280	90%	55%
4.3. Заборгованість з оплати праці	6 172	9 586	32 451	526%	339%
5. Доходи майбутніх періодів	0	0	0	-	-
БАЛАНС	281 994	304 376	1 145 226	406%	376%

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Структура активів ПрАТ «УДП» у звітному (2022) році істотно змінилася проти базового (2020) та минулого (2021) періодів. Так, якщо раніше частка необоротних активів компанії складала близько 40% від загальної вартості активів, то у 2022 році вона стрімко впала (до 14%), що обумовлено різким зростанням залишків грошових коштів на кінець періоду за рахунок надприбуткової роботи (причини цього проаналізовано у розділі 3.1). Таким чином, для приведення структури активів до більш економічно доцільної пропорції ПрАТ «УДП» необхідно отриманий прибуток (після сплати всіх необхідних податків та платежів) направити на капітальні інвестиції та збільшити вартість основних засобів.

На структуру власного капіталу в значній мірі впливають накопичені за роки збиткової діяльності (переважно наприкінці 1990-х років через балканські війни та в 2008-2014 роках через світову фінансову кризу) непокриті збитки (понад 700 млн грн). Ці непокриті збитки в значній мірі будуть впливати на показники фінансової діяльності ПрАТ «УДП», тому вкрай позитивно на фінансовий стан компанії вплинуло отримання прибутку у 2022 році в розмірі 488 млн грн, що дозволило значно (в 2,5 рази) скоротити непокриті збитки.

2.2.2. Аналіз і оцінка стану та ефективності використання основних фондів й інших необоротних активів

Необоротні активи складають вагомий частку майна підприємства, їх величина, стан і ефективність використання суттєво впливають на фінансовий стан підприємства. Тому оцінка стану та ефективності використання необоротних активів є важливим етапом аналізу (табл. 2.3) [61, п. 4.5].

Формули до розрахунку показників оцінки основних фондів ПрАТ «УДП» наведено у Додатку Д.

Таблиця 2.3

Основні показники оцінки основних фондів ПрАТ «УДП»

№ з/п	Показники	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)	Звітний рік в % до	
					базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6	7

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7
1.	Показники оцінки забезпеченості підприємства основними фондами:					
1.1.	Фондомісткість	1,26	1,18	0,49	39%	42%
1.2.	Фондоозброєність, тис. грн на 1 особу	567	649	605	107%	93%
1.3.	Коефіцієнт вартості основних фондів в активах підприємства	0,26	0,23	0,08	31%	36%
2.	Показники оцінки стану основних фондів:					
2.1.	Коефіцієнт зносу основних фондів	0,90	0,91	0,90	100%	99%
2.2.	Коефіцієнт придатності основних фондів	0,10	0,09	0,10	99%	106%
2.3.	Коефіцієнт оновлення основних фондів	0,01	0,01	0,04	590%	620%
2.4.	Коефіцієнт вибуття основних фондів	0,00	0,00	0,01	503%	760%
2.5.	Коефіцієнт приросту основних фондів	0,00	0,01	0,03	633%	577%
3.	Показники оцінки ефективності використання основних фондів:					
3.1.	Фондовіддача, грн.	0,79	0,85	2,02	255%	238%
3.2.	Рентабельність основних фондів, %	4%	-1%	59%	-	-
3.3.	Інтегральний показник економічної ефективності використання основних фондів	0,17	-	1,09	630%	-

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

За рахунок зростання чистого доходу та чистого прибутку у звітному році значно покращилися показники фондомісткості, фондівіддачі, рентабельності основних засобів. Загалом ефективність використання основних фондів зростає щонайменше вдвічі, а інтегральний показник економічної ефективності використання основних фондів – в понад 6 разів проти 2020 року (в 2021 році отримано збиток).

Фондоозброєність основних фондів номінально зменшилася, однак це обумовлено переведенням працівників плавскладу річкового вантажного

флоту (близько 400 осіб) в штат ПрАТ «УДП», тоді як раніше вони працювали за контрактом з однією з дочірніх компаній пароплавства (DanuboSpecialShipping, Панама).

Що стосується оцінки стану основних фондів ПрАТ «УДП», то він є вкрай незадовільним – зношеними є понад 90%, а нових основних фондів щорічно вводиться в експлуатацію лише на 1-4% загальної вартості. Таким чином, основні фонди компанії, в першу чергу річковий вантажний флот, потребують якнайшвидшого масового оновлення.

2.2.3. Аналіз оборотних засобів та джерел їх формування

На фінансову стійкість підприємства значною мірою впливають склад і структура оборотних засобів і оборотних коштів та ефективність їх використання (табл. 2.4) [61, п. 4.6].

Таблиця 2.4

Склад і структура оборотних засобів (станом на кінець року)

ПрАТ«УДП»

Показник	Базовий рік (2020), тис. грн	Минулий рік (2021), тис. грн	Звітний рік (2022), тис. грн	Звітний рік в % до	
				базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6
1. Оборотні засоби	161 554	180 884	986 739	611%	546%
1.1. Виробничі запаси	46 017	48 183	124 725	271%	259%
<i>% в оборотних засобах</i>	<i>28%</i>	<i>27%</i>	<i>13%</i>	<i>44%</i>	<i>47%</i>
1.2. Товари	1 099	1 050	1 542	140%	147%
1.3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	60 071	83 854	144 806	241%	173%
<i>% в оборотних засобах</i>	<i>37%</i>	<i>46%</i>	<i>15%</i>	<i>39%</i>	<i>32%</i>
1.4. Дебіторська заборгованість за розрахунками та інша	35 739	39 731	56 130	157%	141%
1.5. Грошові кошти та їх еквіваленти	7 836	4 610	647 971	-	-
<i>% в оборотних засобах</i>	<i>5%</i>	<i>3%</i>	<i>66%</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
1.6. Інші оборотні активи	10 792	3 456	11 565	107%	335%

						%

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

За рахунок отримання 595 млн грн прибутку до оподаткування та 76 млн грн одержаних авансів за підписаними наприкінці 2022 року букінг-нотами на перевезення, залишки грошових коштів та їх еквівалентів істотно зросли та змінили структуру оборотних активів.

Інші складові оборотних коштів (виробничі запаси та дебіторська заборгованість) в цілому зросли пропорційно темпу зростання чистого доходу.

Формули до розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів ПрАТ «УДП» наведено у Додатку Д (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники ефективності використання оборотних коштів ПрАТ «УДП»

№ з/п	Показники	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)	Звітний рік в % до	
					базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6	7
1.	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	2,77	4,05	2,87	104%	71%
2.	Коефіцієнт завантаженості обороту оборотними засобами	0,36	0,25	0,35	96%	141%
3.	Оборотність оборотних засобів, днів	130	89	125	96%	141%
4.	Рентабельність оборотних засобів, %	13%	-14%	99%	784%	-

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Висока волатильність фрахтових ставок та різке зростання чистого доходу ПрАТ «УДП» та, як наслідок, великі залишки грошових коштів на кінець року в цілому обумовили погіршення показників оборотності оборотних коштів компанії проти 2021 року, однак залишили їх на прийнятному рівні 2020 року.

Направлення вільних грошових коштів на капітальні інвестиції дозволить збільшити показники оборотності та підвищити ефективність використання оборотних коштів.

2.2.4. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості

В умовах, коли дебіторська і кредиторська заборгованість займає значну питому вагу в оборотних засобах і оборотних коштах, аналізу стану дебіторської і кредиторської заборгованості треба приділити належну увагу (табл. 2.6)[61, п. 4.8].

Таблиця 2.6

Склад і структура дебіторської та кредиторської заборгованості (станом на кінець року) ПрАТ «УДП»

Показник	Базовий рік (2020), тис. грн	Минулий рік (2021), тис. грн	Звітний рік (2022), тис. грн	Звітний рік в % до	
				базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6
1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	60 071	83 854	144 806	241%	173%
<i>% від оборотних засобів</i>	<i>37%</i>	<i>46%</i>	<i>15%</i>	<i>39%</i>	<i>32%</i>
1.1. прострочена	14 297	22 371	25 257	177%	113%
<i>% від оборотних засобів</i>	<i>9%</i>	<i>12%</i>	<i>3%</i>	<i>29%</i>	<i>21%</i>
2. Дебіторська заборгованість за розрахунками	26 680	28 880	17 658	66%	61%
3. Інша дебіторська заборгованість	9 059	10 851	38 472	425%	355%
4. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	60 167	98 743	54 280	90%	55%
<i>% від оборотних засобів</i>	<i>37%</i>	<i>55%</i>	<i>6%</i>	<i>15%</i>	<i>10%</i>
4.1. прострочена	8 373	8 117	3 206	38%	39%
<i>% від оборотних засобів</i>	<i>5%</i>	<i>4%</i>	<i>0%</i>	<i>6%</i>	<i>7%</i>
5. Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1 214	3 462	29 526	-	-
6. Кредиторська заборгованість зі страхування	1 575	2 132	2 447	155%	115%
7. Кредиторська заборгованість з оплати праці	6 172	9 586	32 451	526%	339%
8. Інша кредиторська заборгованість	62 786	69 857	427 888	682%	613%

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Висока дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги обумовлена особливостями технологічного процесу перевезень вантажів річковим флотом, коли тривалість рейсу (та, відповідно, час надання послуги) з моменту завантаження до моменту вивантаження може складати 30-60 днів. Дебіторська заборгованість на рівні середньомісячного чистого доходу є звичайною для ПрАТ «УДП» та не несе ризиків для фінансового стану.

Прострочена дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги в структурі оборотних активів у звітному році складає 3%.

Інша дебіторська заборгованість зросла пропорційно зростанню чистого доходу.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася як проти базового, так і проти минулого року. Прострочена кредиторська заборгованість складає менше 1% від оборотних засобів.

Зростання кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом обумовлено нарахуванням податку на прибуток за IV кв. 2022 року, термін сплати якого – I кв. 2023 року.

Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці відповідає середньому місячному фонду оплати праці та зросла проти минулих періодів через переведення наприкінці 2022 року працівників плавскладу річкового вантажного флоту (близько 400 осіб) в штат ПрАТ «УДП» та збільшення посадових окладів працівників берегових підрозділів.

Умови здійснення транскордонних валютних переказів, запроваджені з початком воєнного стану в Україні, обмежили можливість ПрАТ «УДП» здійснювати розрахунки по отриманому фрахту з дочірньою компанією DanuboSpecialShipping, Панама (є судновласником 91 річкової баржі, оперування якими здійснює ПрАТ «УДП»). Це призвело до різкого зростання іншої кредиторської заборгованості. Однак, оскільки вказана компанія повністю підконтрольна пароплавству, ця кредиторська заборгованість не несе ризиків фінансовому стану ПрАТ «УДП».

Формули до розрахунку аналітичних показників дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «УДП» наведено у Додатку Д.

Всі аналітичні показники дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «УДП» у звітному році проти базового та минулого покращилися, що свідчить про ефективність заходів зі скорочення та управління дебіторською та кредиторською заборгованостями (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналітичні показники дебіторської та кредиторської заборгованості
ПрАТ «УДП»

№ з/п	Показники	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)	Звітний рік в % до	
					базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6	7
1.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,68	8,26	11,59	108%	140%
2.	Період погашення дебіторської заборгованості, днів	34	44	31	92%	71%
3.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	9,35	6,51	18,18	194%	279%
4.	Період погашення кредиторської заборгованості, днів	38	55	20	51%	36%

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Всі аналітичні показники дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «УДП» у звітному році проти базового та минулого покращилися, що свідчить про ефективність заходів зі скорочення та управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

2.2.5. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Економічна доцільність функціонування підприємства оцінюється фінансовими результатами його діяльності – отриманим прибутком. Тому фінансові результати діяльності (прибуток або збиток) та чинники впливу на їх величину повинні постійно аналізуватися (табл. 2.8) [61, п. 4.9].

Структура доходів та витрат ПрАТ «УДП» у 2022 році значно змінилася. Зміна ринкової ситуації, стрімке зростання фрахтових ставок та переорієнтація роботи пароплавства на експорт української агропродукції (детально вплив цих факторів проаналізовано у розділі 3.1) обумовили зростання чистого доходу компанії проти попередніх років у 2,5 рази (табл. 2.9).

Таблиця 2.8

Структура доходів, витрат і прибутку ПрАТ «УДП»

Показник	Базовий рік (2020), тис. грн	Минулий рік (2021), тис. грн	Звітний рік (2022), тис. грн	Звітний рік в % до	
				базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	641 562	692 689	1 677 959	262%	242%
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	562 631	643 118	986 808	175%	153%
3. Валовий прибуток (+), збиток (-)	78 931	49 571	691 151	-	-
4. Інші операційні доходи	208 219	38 573	209 177	100%	542%
5. Операційні витрати	257 943	111 398	322 757	125%	290%
6. Прибуток (+), збиток (-) від операційної діяльності	29 207	-23 254	577 571	-	-
7. Інші доходи	6 343	13 663	21 400	337%	157%
8. Інші витрати	4 873	1 699	4 297	88%	253%
9. Податок на прибуток	0	0	106 687	-	-
10. Чистий прибуток (+), збиток (-)	30 677	-11 290	487 987	-	-

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Таблиця 2.9

Структура чистого доходу ПрАТ «УДП»

Показник	Базовий рік (2020), тис. грн	Минулий рік (2021), тис. грн	Звітний рік (2022), тис. грн	Звітний рік в % до	
				базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6
1. Діяльність морського вантажного транспорту	13 913	16 001	19 035	137%	119%
2. Діяльність вантажного річкового транспорту	526 646	559 537	1 395 110	265%	249%
2.1. Обсяг перевезень вантажів, тис. тонн	1 100	1 076	974	89%	91%

2.2. Середня доходна ставка, євро на тонну	15,5	16,1	42,2	271%	262%
2.3. Середній курс євро, грн	30,79	32,31	33,98	110%	105%
3. Діяльність пасажирського річкового транспорту	0	769	125 373	-	-
4. Будування та ремонт суден	57 550	61 169	65 589	114%	107%
5. Стивідорні послуги	0	0	37 734	-	-

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6
6. Інші	43 453	55 213	35 118	81%	64%
7. Всього чистий дохід	641 562	692 689	1 677 959	262%	242%

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Як зазначено вище, головною причиною зростання чистого доходу ПрАТ «УДП» у 2022 році є переорієнтація діяльності річкового вантажного флоту та зростання середньої фрахтової ставки. Крім того, з серпня 2022 року відбувалося повернення річкових буксирів та самохідних суден в експлуатацію ПрАТ «УДП», які до того були передані в рейсовий чартер дочірній компанії DanuboSpecialShipping, Панама, що також дозволило отримати пароплавству додатково 52 млн грн доходів від буксирування барж.

В 2022 році в експлуатації також перебували 2 круїзні пасажирські судна ПрАТ «УДП» (т/х «Україна» та т/х «Молдавія»), які в 2020-2021 роках перебували у відстої через дію обмежувальних заходів, пов'язаних з пандемією коронавірусу. Це призвело до отримання додаткових 125 млн грн чистого доходу.

З жовтня 2022 року ПрАТ «УДП» облаштувало власну перевалку у порту Кілія на території власного Кілійськогосуднобудівельно-судноремонтного заводу та організувало перевалку в п. Констанца (Румунія) з використанням орендованого плавкрану. Це дозволяє надавати комплексну логістичну послугу, яка включає перевалку в порту завантаження, транспортування вантажу з Кілії до Констанци та перевалку на морське судно в порту вивантаження. Це дозволило отримати 38 млн грн чистого доходу за жовтень-грудень 2022 року.

Повернення річкових буксирів та самохідних суден в експлуатацію ПрАТ «УДП», а також робота 2 круїзних пасажирських суден обумовили зростання практично всіх статей собівартості реалізованої продукції, зокрема витрат на паливо, оплату праці екіпажів та інвалюти замість добових (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Структура собівартості реалізованої продукції ПрАТ «УДП»

Показник	Базовий рік (2020), тис. грн	Минулий рік (2021), тис. грн	Звітний рік (2022), тис. грн	Звітний рік в % до	
				базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6
1. Сировина та основні матеріали	19 056	21 836	31 182	164%	143%
2. Паливо	6 591	7 045	179 818	-	-
3. Електроенергія	9 259	16 725	14 568	157%	87%
4. Оплата праці	98 575	110 341	176 517	179%	160%
5. Єдиний соціальний внесок	22 019	24 801	37 575	171%	152%
6. Ремонт, ЗЗЧ	77 708	92 531	113 302	146%	122%
7. Амортизація	10 630	10 118	9 151	86%	90%
8. Виплата інвалюти замість добових	5 681	1 905	65 895	-	-
9. Навігаційні, каналні, стивідорні, лінійне буксирування	295 758	338 240	289 395	98%	86%
10. Інші	17 354	19 576	69 405	400%	355%
11. Всього собівартість реалізованої продукції	562 631	643 118	986 808	175%	153%

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Більший темп зростання чистого доходу над темпом зростання собівартості обумовив зростання валового прибутку в декілька разів.

У результаті впливу всіх зазначених факторів (більш детально проаналізовано у розділі 3.1.) в 2022 році ПрАТ «УДП» отримало чистий прибуток у розмірі 488 млн грн.

2.2.6. Оцінка ділової активності підприємства

Це заключний етап поглибленого аналізу, на якому дається узагальнююча

комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі показників, які характеризують використання виробничих фондів і фінансових ресурсів в процесі господарської діяльності і розраховані у процесі проведеного аналізу (табл. 2.11) [61, п. 4.11].

Формули до розрахунку показників ділової активності ПрАТ «УДП» наведено у Додатку Д.

Таблиця 2.11

Показники прибутковості діяльності ПрАТ «УДП»

№ з/п	Показники	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)	Звітний рік в % до	
					базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6	7
1.	Чиста рентабельність підприємства, %	11%	-4%	43%	392%	-
2.	Рентабельність власного капіталу підприємства, %	20%	-9%	82%	399%	-
3.	Рентабельність сукупного капіталу підприємства, %	11%	-4%	52%	477%	-
4.	Рентабельність обороту від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	4%	-3%	34%	815%	-

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

За рахунок отримання чистого прибутку у розмірі 488 млн грн у звітному періоді всі показники рентабельності ПрАТ «УДП» значно покращилися та відповідають нормативному рівню (> 0). При цьому слід враховувати, що отримання надприбутку обумовлено тимчасовими факторами (в 2020 та 2021 роках показники рентабельності значно гірші) та в наступних періодах варто очікувати зменшення рівня рентабельності діяльності та вживати заходів для мінімізації витрат, зокрема невиробничих.

Таблиця 2.12

Показники ефективності продажу ПрАТ «УДП»

№ з/п	Показники	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)	Звітний рік в % до	
					базового року	минулого року

					вого року	лого року
1	2	3	4	5	6	7
1.	Валовий прибуток на 1 грн чистого доходу, грн	0,12	0,07	0,41	335%	576%
2.	Операційний прибуток на 1 грн чистого доходу, грн	0,05	-0,03	0,34	756%	-

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7
3.	Собівартість реалізованої продукції на 1 грн чистого доходу, грн	0,88	0,93	0,59	67%	63%
4.	Операційні витрати на 1 грн чистого доходу, грн	1,28	1,09	0,78	61%	72%
5.	Операційні витрати на 1 грн валового прибутку, грн	10,40	15,21	1,89	18%	12%

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Показники ефективності продажу ПрАТ «УДП» в 2022 році також покращилися (табл. 2.12). Однак показники операційних витрат на 1 грн чистого доходу та операційних витрат на 1 грн валового прибутку свідчать про те, що у разі зменшення чистого доходу (яке невідворотне у майбутніх періодах, оскільки фрахтові ставки демонструють динаміку спаду з кінця 2022 року) питанню оптимізації операційних витрат слід приділити особливу увагу.

Показники ліквідності та фінансової стійкості ПрАТ «УДП» покращилися та в цілому відповідають нормативним значенням (табл. 2.13).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є значно вищим, ніж рекомендується нормативним значенням (0,2-0,35), тому доцільним є направлення вільних грошових коштів на капітальні інвестиції для розширення виробничих потужностей компанії.

Показники ліквідності та фінансової стійкості ПрАТ «УДП» покращилися та в цілому відповідають нормативним значенням.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є значно вищим, ніж рекомендується нормативним значенням (0,2-0,35), тому доцільним є направлення вільних

грошових коштів на капітальні інвестиції для розширення виробничих потужностей компанії.

Негативний вплив на показники фінансової стійкості мають накопичені в минулі роки непокріті збитки, що обумовлює граничне значення показників, які враховують власний капітал. Подальша прибуткова діяльність повинна збільшити власний капітал та підвищити фінансову стійкість ПрАТ «УДП».

Таблиця 2.13

Показники ліквідності та фінансової стійкості ПрАТ «УДП»

№ з/п	Показники	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)	Звітний рік в % до	
					базового року	минулого року
1	2	3	4	5	6	7
1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,06	0,03	1,19	-	-
2.	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,22	0,98	1,81	147%	183%
3.	Коефіцієнт загальної ліквідності	1,22	0,98	1,81	147%	183%
4.	Коефіцієнт забезпеченості власним капіталом (коефіцієнт автономії)	0,53	0,40	0,52	98%	132%
5.	Коефіцієнт забезпеченості робочим капіталом	0,18	-0,02	0,45	243%	-
6.	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,88	1,52	0,91	104%	60%

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

2.3. Визначення ймовірності настання банкрутства ПрАТ «УДП»

Для характеристики фінансового стану підприємства ПрАТ «УДП» необхідно оцінити умови, що спричиняють картину руху грошових коштів - їх наявність на підприємстві, напрямки та обсяги витрачання, забезпеченість грошових витрат власними ресурсами. Іншими словами визначити від чого залежить платоспроможність підприємства, що є найважливішою ознакою фінансової стійкості.

Існує багато західних та вітчизняних моделей оцінки ймовірності банкрутства. Необхідно зазначити, що правомірно виділяти окремі їх групи: економіко-математичні, експертні, штучні інтелектуальні системи, оцінки фінансового стану. Звернемо увагу саме на групу економіко-математичних моделей. До складу цієї групи включають кластерний, дискримінантний аналіз, імітаційне моделювання, а також дерева класифікації. Відмітимо, що найбільш популярним для розрахунку ймовірності банкрутства вважається саме дискримінантний аналіз. Відповідна методика ґрунтується на побудові дискримінантної функції. Надання переваги даній методиці пояснюється зокрема відносно високою частотою передбачення, яка складає 86% [68, с. 3].

Для визначення ймовірності настання банкрутства ПрАТ «УДП» використано наступні моделі з використанням дискримінантних функцій:

- п'ятифакторна модель Е. Альтмана як одна з найбільш «класичних» та широко вживаних моделей;
- модель О. Терещенка як така, що розроблена українським дослідником та враховує особливості економіки України;
- інтегральний показник оцінки фінансового стану, затверджений Міністерством фінансів України [69], як така, що має нормативний характер та враховує вид економічної діяльності підприємства, що аналізується.

2.3.1. П'ятифакторна модель Е. Альтмана

Розрахунок імовірності банкрутства за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана здійснюється за формулою [68, с. 3]:

(2.1)

де X_1 – відношення власного оборотного капіталу до всього активів;

X_2 – відношення нерозподіленого прибутку до всього активів;

X_3 – відношення прибутку до виплати відсотків до всього активів;

X_4 – відношення власного капіталу до зобов'язань;

X_5 – відношення чистого доходу до всього активів.

Формули розрахунку показників моделі наведено у Додатку Е.

Ймовірність настання банкрутства підприємства в залежності від значення розрахованого індексу Z визначається за допомогою спеціальної шкали [68, с. 3]:

- до 1,80 – дуже висока;
- 1,81 – 2,60 – висока;
- 2,61 – 2,90 – низька;
- понад 2,90 – дуже низька.

Таблиця 2.14

Розрахунок імовірності настання банкрутства ПрАТ «УДП» за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана

Показник	Вага показника	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)
1	2	3	4	5
Відношення власного оборотного капіталу до всього активів (X_1)	1,200	0,11	-0,01	0,38
Відношення нерозподіленого прибутку до всього активів (X_2)	1,400	0,11	-0,04	0,43
Відношення прибутку до виплати відсотків до всього активів (X_3)	3,300	0,11	-0,04	0,52
Відношення власного капіталу до зобов'язань (X_4)	0,600	1,14	0,66	1,10
Відношення чистого доходу до всього активів (X_5)	0,999	2,28	2,28	1,47
Індекс за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана (Z)	-	3,59	2,48	4,89
Імовірність настання банкрутства	-	дуже низька	висока	дуже низька

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Згідно з п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана ймовірність настання банкрутства ПрАТ «УДП» є дуже низькою (табл. 2.14). Висока ймовірність банкрутства у 2021 році обумовлена високою чутливістю моделі до збиткової

діяльності, однак 1 рік не може бути показовим та потребує аналізу на більш тривалому періоді.

2.3.2. Модель О. Терещенка

Модель О. Терещенка передбачає розрахунок дискримінантного показника Z за такою формулою [68, с. 4]:

(2.2)

де X_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

X_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 – відношення прибутку до виручки;

X_5 – відношення виробничих запасів до виручки;

X_6 – відношення виручки до основного капіталу.

Формули розрахунку показників моделі наведено у Додатку Е.

Стан підприємства в залежності від значення розрахованого індексу Z визначається за допомогою наступної шкали [68, с. 5]:

- $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства;
- $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена;
- $Z > 2$ – банкрутство не загрожує.

Таблиця 2.15

Оцінка фінансового стану ПрАТ «УДП» за моделлю О. Терещенка

Показник	Вага показника	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)
1	2	3	4	5
Відношення грошових надходжень до зобов'язань (X_1)	1,50	4,86	3,77	3,07
Відношення валюти балансу до зобов'язань (X_2)	0,08	2,14	1,66	2,10
Відношення чистого	10,00	0,11	-0,04	0,43

прибутку до середньорічної суми активів (X_3)				
Відношення прибутку до виручки (X_4)	5,00	0,05	-0,02	0,29
Відношення виробничих запасів до виручки (X_5)	0,30	0,09	0,08	0,08
Відношення виручки до основного капіталу (X_6)	0,10	2,28	2,28	1,47
Індекс за моделлю О. Терещенка (Z)	-	9,05	5,58	10,66
Фінансовий стан ПрАТ «УДП»	-	банкрутство не загрожує	банкрутство не загрожує	банкрутство не загрожує

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Згідно з розрахунком фінансового стану ПрАТ «УДП» за моделлю О. Терещенка банкрутство компанії не загрожує (табл. 2.15).

Розрахунок за цією моделлю також вказує на погіршення фінансового стану у 2021 році, однак більша питома вага показників балансу та отриманого доходу мінімізує вплив збиткової діяльності в одному періоді на оцінку загального фінансового стану компанії.

2.3.3. Інтегральний показник оцінки фінансового стану

Методичною основою визначення інтегрального показника фінансового стану за методологією Міністерства фінансів України є метод багатофакторного дискримінантного аналізу за формулою (для підприємств транспорту) [69, Додаток 1, Таблиця 1]:

де – проміжний коефіцієнт покриття;

– коефіцієнт фінансової незалежності;

– коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності (ЕВІТ);

– коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком;

– коефіцієнт оборотності оборотних активів;

– коефіцієнт оборотності позичкового капіталу за фінансовими результатами перед оподаткуванням, фінансовими витратами та нарахуванням амортизації.

Формули розрахунку показників моделі наведено у Додатку Е.

Значення інтегрального показника фінансового стану інтерпретуються за такою шкалою (для підприємств транспорту) [69, Додаток б]:

- Z менше $-3,50$ – клас 5 (високий рівень ймовірності дефолту);
- Z від $-0,38$ до $-3,40$ – клас 4 (фінансовий стан нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності);
- Z від $0,34$ до $-0,38$ – клас 3 (нижче середнього рівня спроможності виконувати зобов'язання);
- Z від $1,00$ до $0,35$ – клас 2 (достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання та незначна ймовірність дефолту);
- Z від $1,01$ – клас 1 (високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту).

Таблиця 2.16

Розрахунок інтегрального показника фінансового стану ПрАТ «УДП» за методикою Міністерства фінансів України

Показник	Вага показника	Базовий рік (2020)	Минулий рік (2021)	Звітний рік (2022)
1	2	3	4	5
Проміжний коефіцієнт покриття ()	0,07	0,79	0,70	1,55
Коефіцієнт фінансової незалежності ()	1,27	0,53	0,40	0,52
Коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності (ЕВІТ) ()	0,32	0,05	-0,03	0,34

Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком ()	1,98	0,09	-0,04	0,67
Коефіцієнт оборотності оборотних активів ()	0,04	2,84	4,20	6,52
Коефіцієнт оборотності позичкового капіталу за фінансовими результатами перед оподаткуванням, фінансовими витратами та нарахуванням амортизації ()	0,04	0,34	0,00	1,11
Інтегральний показник фінансового стану (Z)	-	1,04	0,63	2,52
Фінансовий стан ПрАТ «УДП»	-	клас 1	клас 2	клас 1

Джерело: розраховано автором на основі [65], [66], [67]

Розрахунок інтегрального показника за методикою Міністерства фінансів України вказує на найкращий з можливих клас 1 фінансового стану ПрАТ «УДП», що свідчить про високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменшу ймовірність дефолту (табл. 2.16).

В 2021 році фінансовий стан характеризується як клас 2, який є дещо гіршим, однак також свідчить про достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання та незначну ймовірність дефолту.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

Проаналізувавши особливості введення господарської діяльності суб'єктами господарювання Придунайського краю, ми з'ясували що приватне акціонерне товариство «Українське Дунайське пароплавство» із 100% пакетом акцій, що належать державі в особі Міністерства інфраструктури України (державна корпоративна власність), безпосередньо підпорядковано Департаменту державної політики в галузі морського та річкового транспорту в м. Києві.

Основними видами діяльності ПрАТ «УДП» є: внутрішні та міжнародні перевезення пасажирів та вантажів морським і річковим транспортом; суднобудування та судноремонт.

Застосувавши комбінацію різних методичних рекомендацій проведення аналізу фінансового стану підприємств, розроблених Центральною спілкою споживчих товариств України, Міністерством економіки України, Міністерством фінансів України, Фондом держаного майна України, було проведено комплексний аналіз результатів господарської діяльності ПрАТ «УДП» за 2020-2022 роки.

В результаті аналізу фінансове становище ПрАТ «УДП» можна охарактеризувати як добре. Переважна частина показників ефективності використання основних та оборотних фондів, стану дебіторської та кредиторської заборгованості, рентабельності, ліквідності та фінансової стійкості демонструють позитивну динаміку та відповідають нормативним значенням.

При цьому слід враховувати, що надприбуткова робота ПрАТ «УДП» в значній мірі залежить від сукупності сприятливих зовнішніх факторів, які впливали на діяльність протягом 2022 року. З урахуванням тенденції до погіршення зовнішнього середовища та ринкових умов з кінця 2022 року ПрАТ «УДП» слід зосередитися на пошуку внутрішніх резервів оптимізації витрат та залучення додаткових доходів. Можливим заходам, направленим на стабілізацію розвитку ПрАТ «УДП», присвячено розділ 3.

Крім того, найбільш проблемним є стан основних фондів та значний (понад 90%) їх знос. Критичним для ПрАТ «УДП» є питання оновлення основних засобів, в першу чергу річкового вантажного флоту як основного джерела отримання чистого доходу.

При цьому за рахунок своєчасної реакції на зміну ринкових та зовнішніх умов компанії вдалося отримати значний прибуток (488 млн грн). Однак, враховуючи значну капіталоємність оновлення та розвитку флоту, необхідним вбачається залучення зовнішнього фінансування.

Також було проведено моделювання та визначення ймовірності настання банкрутства ПрАТ «УДП» в 2020-2022 роках із застосуванням п'ятифакторної моделі Е. Альтмана, моделі О. Терещенка та розрахунку інтегрального показника фінансового стану за методикою Міністерства фінансів України. Всі моделі показали в середньому за проаналізований період низьку ймовірність настання банкрутства, високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та низьку ймовірність неплатоспроможності. Це може бути враховано як позитивний фактор при розгляді потенційного залучення сторонніх коштів для фінансування програм розвитку ПрАТ «УДП».

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ПРАТ «УДП»

3.1. Проблеми та перспективи введення господарської діяльності ПрАТ «УДП» під час воєнного стану в Україні

В умовах російської військової агресії та запровадження воєнного стану в Україні з 24.02.2022 ПрАТ «УДП», як і іншим українським підприємствам, довелося швидко пристосовуватися до нових умов діяльності.

Експорт агропродукції є одним з ключових джерел надходжень валютної виручки в структурі зовнішньоекономічної торгівлі України. Так, за даними Української асоціації бізнесу та торгівлі аграрний експорт в 2020 році складав 45% всього експорту України на загальну суму 22,2 млрд дол. США [70]. Український клуб аграрного бізнесу повідомляє, що за 2021 рік експортовано агропродукції на загальну суму 27,8 млрд дол. США (на 25% більше, ніж в 2020 році), що становить 41% загального українського експорту [71].

Україна здійснює експорт переважно двома рівнозначними шляхами – через морські порти та залізницею. Так, для порівняння в 2021 році оператори в морських портах України перевантажили 118,1 млн тонн експортних вантажів [72], тоді як залізницею експортовано 112,4 млн тонн [73].

Традиційно до 70% експорту морських торговельних портів України забезпечувалися портами Великої Одеси (Південний, Чорноморськ, Одеса), близько 20% – портами Миколаїв та Ольвія. На дунайські українські порти (Ізмаїл, Рені, Усть-Дунайськ, Кілія) припадало лише близько 3% експорту водним транспортом.

Блокада, внаслідок російської військової агресії, чорноморських морських портів, які були основними шляхами експорту агропродукції, металопродукції, рудних вантажів, призвела до докорінної зміни логістичних маршрутів експорту. По-перше, загальний обсяг експорту водним

транспортом через морські порти зменшився в 2,5 рази. По-друге, весь вантажопотік було перенаправлено на дунайські порти України (зокрема Ізмаїл та Рені), які об'єктивно не мали достатніх виробничих потужностей для перевалки всього необхідного обсягу вантажів. Перевалка дунайських портів в 2022 році зросла в 4 рази – до 13,5 млн тонн, за рахунок чого в структурі експорту водним транспортом вони зайняли 28%. І лише реалізація Україною Чорноморської зернової ініціативи з кінця літа 2022 року дозволила частково відновити перевалку вантажів у портах Великої Одеси.

Таблиця 3.1

Структура експорту через морські порти України

Назва морського порту	Вантажообіг, млн тонн			Частка порту в загальному експорті, %		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Південний	47,6	42,5	13,1	39%	36%	27%
Чорноморськ	19,5	21,0	10,6	16%	18%	22%
Ізмаїльський	2,6	3,0	7,4	2%	3%	15%
Одеський	16,9	15,3	6,7	14%	13%	14%
Ренійський	0,0	0,1	5,4	0%	0%	11%
Усть-Дунайськ (в т.ч. Кілія)	0,0	0,1	0,7	0%	0%	1%
Миколаївський	22,8	22,0	-	19%	19%	-
Маріупольський	5,9	6,0	-	5%	5%	-
Ольвія	3,5	4,6	-	3%	4%	-
Інші	4,2	3,5	-	3%	3%	-
Всього експорт	123,0	118,1	47,8	100%	100%	100%

Джерело: розраховано автором на основі [72], [74], [75], [76], [77], [78], [79], [80]

Переорієнтація відносно великих вантажопотоків на українські дунайські порти не могла не вплинути на ринок перевезень вантажів по Дунаю. Транспортний флот дунайських перевізників (серед основних – ПрАТ «УДП», ТТS (Румунія) та DDSG (Австрія)) має специфічні характеристики (зокрема, низьку осадку через недостатність прохідних глибин на лімітуючих ділянках річки Дунай), тому було неможливо в повній мірі задовольнити різко зростаючий попит на перевезення.

Експорт української агропродукції через дунайські порти відбувається двома основними способами:

- перевезення річковими баржами у складі караванних партій (наприклад, середній караван ПрАТ «УДП» складається з 1 буксиру та 6 річкових барж, загальна вантажопідйомність 1 каравану – близько 9 тис. тонн) річкою Дунай на глибоководний порт Констанца (Румунія), де відбувається перевантаження на великотоннажні морські судна з подальшою доставкою на порти країн Близького Сходу, Китаю тощо;
- навантаження на невеликі морські судна вантажопідйомністю до 10 тис. тон, які заходять через гирло Суліна (Румунія) або гирло Бистре (Україна), з подальшим прямим перевезенням на порти Туреччини, Єгипту, Греції тощо.

Обидва ці напрямки перевезень не мають достатньої пропускної здатності для забезпечення перевезень того обсягу експорту, який забезпечувався чорноморськими морськими портами України. Попит на перевезення значно перевищив наявну пропозицію наявного тоннажу флоту. Як наслідок, фрахтові ставки на перевезення на Нижньому Дунаї (українська, румунська та болгарська ділянки річки) в березні-серпні 2022 року зросли в 6-8 разів проти звичайного рівня [81]. Розблокування роботи портів Великої Одеси в межах Чорноморської зернової ініціативи дещо стабілізувало фрахтовий ринок перевезень по Дунаю, однак в цілому ставки залишалися в 2-3 рази вищими до кінця 2022 року.

Однак, крім нових можливостей на фрахтовому ринку, запровадження воєнного стану в Україні та російська військова агресія несуть для діяльності ПрАТ «УДП» і ряд загроз (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Ідентифікація загроз діяльності ПрАТ «УДП» в умовах воєнного стану

Ідентифікація загроз	Оцінка впливу на діяльність ПрАТ «УДП»	Імовірність реалізації загрози	Заходи для мінімізації впливу загрози на діяльність ПрАТ «УДП»
1	2	3	4
Дефіцит кваліфікованих спеціалістів плавскладу та робочих спеціальностей внаслідок мобілізації	Високий	Висока	Бронювання спеціалістів плавскладу та робочих спеціальностей в порядку, передбаченому для підприємств, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період
Пошкодження експортної логістичної інфраструктури (мостів, залізниці) в напрямку українських дунайських портів внаслідок дій агресора	Середній	Висока	Напрацювання вантажопотоків у перевезеннях між іноземними портами для можливості переорієнтації у разі обмеження експортних вантажопотоків
Пошкодження обладнання стивідорних комплексів в м. Кілія та м. Ізмаїл внаслідок дій агресора	Середній	Висока	Розосередження стивідорної інфраструктури, організація перевалки в іноземних портах
Пошкодження флоту внаслідок дій агресора	Середній	Низька	Утримання флоту в закордонному плаванні, мінімізація часу перебування в портах України
Блекаут внаслідок пошкоджень енергетичної інфраструктури внаслідок дій агресора	Низький	Висока	Закупівля дизель-генераторів для забезпечення потреб в періоди відсутності електропостачання
Різке зростання курсу гривні до іноземних валют (долара США та євро)	Низький	Середня	Встановлення тарифів для компаній – резидентів України у гривневому еквіваленті долара США або євро

Джерело: складено автором на основі аналізу зовнішнього середовища ПрАТ «УДП»

Таким чином, для ПрАТ «УДП» склалася унікальна ринкова ситуація та ряд зовнішніх факторів, вчасне використання яких на свою користь дозволило компанії отримати високий прибуток.

Традиційно ПрАТ «УДП» не має достатньої кількості експортних вантажопотоків з портів Ізмаїл та Рені, тому компанія в своїй діяльності більше зосереджена на перевезеннях між іноземними портами (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Структура перевезень річковим флотом ПрАТ «УДП»

Номенклатура перевезень	Обсяг перевезень, тис. тонн			Частка в загальному обсязі перевезень, %		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Експорт всього, в т.ч.:	327,3	412,2	779,9	30%	38%	80%
агропродукція	0,0	35,8	491,9	0%	3%	50%
руда	135,4	123,9	91,6	12%	12%	9%
металопродукція	74,8	102,6	118,8	7%	10%	12%
вугілля, кокс	32,4	39,1	2,2	3%	4%	0%
добрива	58,1	103,3	19,1	5%	10%	2%
інші	26,6	7,5	56,3	2%	1%	6%
Між іноземними портами всього, в т.ч.:	751,6	655,8	168,4	68%	61%	17%
агропродукція	539,5	482,7	81,7	49%	45%	8%
металопродукція	69,3	66,1	36,0	6%	6%	4%
добрива	116,6	83,3	23,0	11%	8%	2%
інші	26,2	23,7	27,7	2%	2%	3%
Імпорт всього	21,1	7,7	32,3	2%	1%	3%
Всього перевезення ПрАТ "УДП"	1 100,0	1 075,7	980,6	100%	100%	100%

Джерело: розраховано автором на основі [82], [83], [84]

В умовах російської військової агресії та запровадження воєнного стану в Україні з 24.02.2022 ПрАТ «УДП» швидко повернуло флот на Нижній Дунай та переорієнтувало свою діяльність на забезпечення експорту української агропродукції. Частка експорту в загальному обсязі перевезень флотом пароплавства зросла з 30-40% до 80%.

З метою пришвидшення рейсообігу суден та мінімізації втрат часу в очікуванні завантаження/вивантаження в портах завантаження/вивантаження ПрАТ «УДП» організувало власні перевантажувальні потужності.

З кінця жовтня 2022 року ПрАТ «УДП» облаштувало та запустило комплекс по наданню стивідорних послуг (розвантаження, навантаження зернових культур) на території власного суднобудівельно-судноремонтного

заводу в м. Кілія. За 2022 рік на стивідорному комплексі пароплавства було завантажено агропродукцією 41 баржу на загальний обсяг 57 тис. тонн [81].

Восени 2022 року ПрАТ «УДП» також організувало перевалку зернових вантажів з барж ПрАТ «УДП» на великотоннажні морські судна за методом борт-борт з використанням плавкрану. Обсяг перевалки склав 55 тис. тонн [81].

Згідно з Порядком та критеріями визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період діяльність ПрАТ «УДП» у 2022 році була критично важливою для функціонування економіки України, оскільки відповідає трьом або більше критеріям, зазначеним у пункті 2 цього Порядку (табл. 3.4) [85].

Таблиця 3.4

Визначення відповідності ПрАТ «УДП» критеріям підприємств, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період

Критерій	Граничне значення критерію	Показник ПрАТ «УДП»	Відповідність ПрАТ «УДП» критерію
1	2	3	4
1. Загальна сума сплачених податків, зборів, платежів до державного і місцевих бюджетів, крім митних платежів, та сума сплаченого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування протягом звітного податкового року	Перевищує еквівалент 1,5 млн євро	Еквівалент 6,2 млн євро	Так
2. Сума надходжень в іноземній валюті, крім кредитів і позик, за звітний податковий рік	Перевищує еквівалент 32 млн євро	Еквівалент 25 млн євро	Ні
3. Підприємство має стратегічне значення для економіки і безпеки держави відповідно до переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави	Так	Ні	Ні
4. Підприємство має важливе значення для галузі національної економіки чи задоволення потреб територіальної громади	Так	Ні	Ні

5. Підприємство є резидентом Дія Сіті	Так	Ні	Ні

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4
6. Розмір середньої заробітної плати застрахованих осіб-працівників на підприємстві за останній календарний квартал становить не менше розміру середньої заробітної плати у регіоні за ІV квартал 2021 р. (відповідно до даних Держстату)	13 365 грн	22 228 грн	Так
7. Відсутність заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Відсутня	Відсутня	Так

Джерело: складено автором

В умовах воєнного стану ПрАТ «УДП» вдалося реалізувати можливості, які були сформовані сукупністю зовнішніх умов та ринкової ситуації. Як наслідок успішних заходів з переорієнтації діяльності флоту на забезпечення експорту української агропродукції компанія отримала 488 млн грн чистого прибутку.

Однак в умовах тенденції до повернення фрахтових ставок до традиційного рівня, що спостерігається з кінця 2022 року, ПрАТ «УДП» необхідно направити отриманий фінансовий ресурс на фінансування заходів з підвищення ефективності та подальшого розвитку.

3.2. Заходи щодо стабілізації розвитку ПрАТ «УДП»

В результаті проведення комплексного аналізу результатів господарської діяльності ПрАТ «УДП» за 2020-2022 роки, в тому числі в умовах запровадженого воєнного стану, розгляду фінансового плану ПрАТ «УДП» на 2023 рік [86] та стратегічного плану розвитку ПрАТ «УДП» на 2024-2028 роки [87] автором пропонується ряд заходів, направлених на підвищення операційної ефективності діяльності компанії та стабілізації її розвитку в середньостроковій перспективі (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

План заходів, направлених на підвищення ефективності діяльності
ПрАТ «УДП» та стабілізації розвитку компанії на 2023-2027 роки

№ з/п	Опис заходу	Період реалізації заходів	Очікувані результати реалізації заходів
1	2	3	4
1.	Заміна головних та допоміжних двигунів на річкових самохідних суднах та річкових буксирах	2024-2027	Модернізація щонайменше 20 од. річкових самохідних суден та річкових буксирів
2.	Будівництво барж типу SLG на власному Кілійському суднобудівельно-судноремонтному заводі	2023-2027	Будівництво 30 річкових барж типу SLG
3.	Обладнання річкових самохідних суден та річкових буксирів системами моніторингу витрати палива	2023-2024	Зменшення витрати палива річковим вантажним флотом ПрАТ «УДП» на 5% (20 млн грн на рік)
4.	Розробка та впровадження єдиної автоматизованої системи диспетчеризації флоту	2024-2025	Цифровізація діяльності з управління флотом, підвищення контролю за станом виконання рейсових завдань, мінімізація невиробничих простоїв
5.	Розширення виробничих потужностей стивідорних комплексів в м. Кілія та м. Ізмаїл, перевалки в п. Констанца	2023-2024	Обсяги перевалки на стивідорних майданчиках до 840 тис. тонн на рік
6.	Передача у бербоут-чартер або реалізація 4 круїзних пасажирських суден	2024-2025	Зменшення збитків від експлуатації пасажирського флоту на 25 млн грн на рік
7.	Реалізація або списання морально та фізично застарілого флоту, який не використовується в діяльності	2025	Зменшення непродуктивних витрат на утримання флоту, який не використовується в діяльності, на 4 млн грн на рік
8.	Отримання пільги на нарахування якірного збору в базовому порту Ізмаїл	2025	Зменшення витрат на утримання флоту в п. Ізмаїл на 1 млн грн на рік, уникнення необхідності сплати 12 млн грн нарахованого якірного збору за минулі роки

Джерело: складено автором на основі аналізу діяльності ПрАТ «УДП» за 2020-2022 роки, з урахуванням [86], [87]

3.3. Обґрунтування необхідності та доцільності впровадження заходів на підприємстві

3.3.1. Заміна головних та допоміжних двигунів на річкових самохідних суднах та річкових буксирах

У результаті комплексного аналізу результатів господарської діяльності ПрАТ «УДП» за 2020-2022 роки виявлено, що однією із проблем компанії є значний знос основних фондів компанії, який складає понад 90%.

Це обумовлено значним середнім віком флоту пароплавства, зокрема річкових буксирів (51 рік при нормативному строку служби в 33 роки), річкових самохідних суден (40 років при нормативному строку служби в 36 років) та річкових барж (33 роки при нормативному строку служби в 27 років)[81]. Таким чином, весь склад річкового флоту, який є основним джерелом чистого доходу компанії, перевищує свій строк нормативного використання.

При цьому з моменту побудови судна річкового вантажного флоту не проходили модернізацію або реновацію [87].

В таких умовах ефективність діяльності флоту є низькою та містить значні резерви для підвищення. Вікові судна потребують значних витрат на ремонт та запчастини для підтримання у належному технічному стані, оснащені застарілими головними та допоміжними двигунами з високим рівнем споживання палива, потребують більших екіпажів через низький рівень автоматизації та комп'ютеризації процесів.

Оскільки будівництво самохідного флоту потребує значних капіталовкладень, з метою отримання максимального ефекту на кожен вкладений гривню пропонується здійснити модернізацію суден шляхом заміни головних та допоміжних двигунів. Це дозволить зменшити необхідні капіталовкладення на 1 судно вдвічі (вартість модернізації оцінюється в 2,2-2,5 млн. євро проти вартості будівництва нового буксиру аналогічної потужності в 4,0-5,0 млн. євро)[87].

Згідно з розрахунками ПрАТ «УДП» термін окупності проєкту модернізації флоту шляхом заміни головних та допоміжних двигунів становить 5 років [88].

Наявні в ПрАТ «УДП» залишки грошових коштів станом на кінець 2022 року в розмірі 648 млн грн доцільно направити на фінансування модернізації 5-6 річкових суден.

ПрАТ «УДП» проводить консультації щодо можливої співпраці з австрійською судноверфю ÖSWAG щодо модернізації 4 самохідних суден [89].

В експлуатації постійно перебувають 22-25 річкових самохідних та буксирних судна пароплавства [81]. Таким чином, ПрАТ «УДП» не матиме достатньо вільних грошових коштів для фінансування модернізації необхідної кількості одиниць флоту та потребує залучення стороннього фінансування. В умовах запровадженого воєнного стану таке фінансування можливо залучити лише від міжнародних фінансових організацій. Тому ПрАТ «УДП» веде перемовини з Міжнародною фінансовою корпорацією Світового банку для залучення інвестицій в оновлення флоту [90].

3.3.2. Будівництво барж типу SLG на власному Кілійському суднобудівельно-судноремонтному заводі

Модернізація річкових самохідних суден та буксирів дозволить збільшити частку знаходження цих суден у експлуатації за рахунок зменшення невиробничих простоїв на міжрейсові ремонти. Для використання потенціалу більшого бюджету часу річкових самохідних суден та буксирів пароплавство буде потребувати додаткових річкових барж.

На балансі ПрАТ «УДП» станом на 01.01.2023 знаходилося 113 річкових барж, які використовуються для перевезень у складі караванних партій. Крім того, пароплавство має 80 річкових ліхтерів, які не пристосовані до таких перевезень через низьку вантажопідйомність, тому не використовуються в експлуатаційній діяльності [81].

ПрАТ «УДП» має досвід будівництва річкових барж шляхом стикування двох ліхтерів через вставку, що вирізається із третього ліхтера. Перші баржі з ліхтерів (усього 18 одиниць) типу SL були побудовані у 1998-2000 роках. У 2001-2005 роках було побудовано ще 20 барж на основі вже удосконаленого проєкту SLG. Тривалий час будівництво не проводилося, і лише у 2017 році збудовано ще 2 баржі SLG [91].

З наявних 80 ліхтерів можливо побудувати близько 30 барж SLG.

Будівництво нових барж дозволить збільшити дедейт тоннажу ПрАТ «УДП» на 60 тис. тонн. З урахуванням середнього прибутку роботи 1 баржі в розмірі 85 тис. євро на рік, термін окупності складає 4 роки [88].

3.3.3. Обладнання річкових самохідних суден та річкових буксирів системами моніторингу витрати палива

Витрати на паливо займають найбільшу частку в структурі собівартості реалізованої продукції ПрАТ «УДП». Так, якщо взяти за основу фінансовий план компанії на 2023 рік (період, коли річкові самохідні судна та буксири протягом всього року перебуватимуть в експлуатації пароплавства), витрати на паливо займають 24% (473 млн. грн. з 1 981 млн грн)[86]. Зменшення цих витрат матиме значний економічний ефект для пароплавства в цілому.

Одним із заходів, що істотно зменшать витрати ПрАТ «УДП» на паливо, є заміна головних та допоміжних двигунів на більш сучасні, які споживають значно менше палива (див. розділ 3.3.1).

Іншим заходом, який направлений на підвищення контролю за невиробничими витратами палива, є обладнання суден сучасними системами моніторингу витрати палива, які вимірюють безпосередню його подачу в двигун.

За даними ПрАТ «УДП», згідно з першими результатами, у середньому витрати палива на виконання рейсових завдань зменшилися на 5-10% [92]. Таким чином, економічний ефект від впровадження систем моніторингу витрати палива для всіх суден компанії складе понад 20 млн. грн. на рік (5%

від 473 млн. грн. витрат на паливо), а термін окупності робіт з оснащення суден складе менше 1 року.

3.3.4. Розробка та впровадження єдиної автоматизованої системи диспетчеризації флоту

Іншою суттєвою статтею собівартості реалізованої продукції ПрАТ «УДП» є виплата інвалюти замість добових, яка у фінансовому плані на 2023 рік має частку 10% (200 млн грн з 1 981 млн. грн.) [86].

Інвалюта замість добових виплачується за фіксованими нормами для кожного члену екіпажу за кожен добу, коли судно перебуває у закордонному плаванні. З урахуванням того, що рейси на Сербію та Угорщину (з поверненням в базовий порт Ізмаїл) можуть тривати 30-60 діб, підвищення ефективності використання робочого часу флоту та мінімізація невикористаних простоїв навіть на 5% матиме ефект у зменшенні тривалості рейсу на 2-3 доби, що на пряму призведе до скорочення витрат, зокрема на інвалюту замість добових.

Робота з диспетчеризації та управління роботою флоту в ПрАТ «УДП» здійснюється практично в ручному режимі, переважна більшість процесів не комп'ютеризована, рух флоту відстежується на великій магнітній дошці, на якій розставляються магніти-судна, кореспонденція та радіограми з суден неуніфіковані та не придатні для систематизації та комп'ютерної обробки. Все це має великий резерв для оптимізації процесів управління флотом та прийняття рішень.

Вирішити цю проблему пропонується розробкою та впровадженням єдиної цифрової системи диспетчеризації флоту, яка буде збирати, накопичувати та обробляти масиви даних щодо руху флоту, отримання та виконання рейсових завдань, бюджету роботи флоту тощо.

Прямий економічний ефект від впровадження такої системи можна оцінити у щонайменше 10 млн грн на рік (5% від 200 млн грн витрат на інвалюту замість добових).

3.3.5. Розширення виробничих потужностей стивідорних комплексів в м. Кілія та м. Ізмаїл, перевалки в п. Констанца

В умовах переорієнтації експортних вантажопотоків, зокрема агропродукції, з урахуванням дефіциту перевалочних потужностей в 2022 році в українських дунайських портах ставки на перевалку різко зросли. Перевалочні потужності різної потужності та різного ступеню механізації організовувалися на будь-яких вільних причалах.

ПрАТ «УДП» організувало власний стивідорний майданчик на території власного Кілійськогосуднобудівельно-судноремонтного заводу потужністю 30 тис. тонн на місяць. З урахуванням зростання ставок проти традиційного рівня в 2-2,5 рази, термін окупності інвестицій в перевалочні потужності склав менше 1 року [81].

Крім того, ПрАТ «УДП» має зручний причал в порту Ізмаїл, на якому також можливо організувати перевалку з використанням власного плавкрану СПК 1/35. Очікувана виробнича потужність цього стивідорного майданчика планується на рівні 20 тис. тонн.

В п. Констанца ПрАТ «УДП» бере у користування плавкран та здійснює перевалку борт-борт з власних річкових караванів на морські великотоннажні судна. Орієнтовний обсяг перевалки таким способом складає близько 20 тис. тонн на місяць.

Таким чином, ПрАТ «УДП» може здійснювати перевалку до 840 тис. тоннагропродукції на рік.

В умовах, коли інвестиції в інфраструктуру окупилися в повній мірі за період високого рівня ставок за перевалку, в подальшому собівартість перевалки буде включати лише поточні витрати та не буде дуже високою. Стивідорні послуги в порту завантаження (Кілія та Ізмаїл) та вивантаження (Констанца) можуть включатися в єдину комплексу логістичну послугу, надаючи агровиробникам максимально зручний маршрут експорту зібраного врожаю. Очікується, що це дозволить зберегти напрацьовану клієнтську базу навіть в періоди повернення до повноцінної роботи портів Великої Одеси.

Навіть за мінімального рівня рентабельності на стивідорних послугах на рівні 1 євро за тонну, річний прибуток ПрАТ «УДП» від цієї діяльності складе близько 30 млн грн (екв. 840 тис. євро).

3.3.6. Передача у бербоут-чартер або реалізація 4 круїзних пасажирських суден

З 2014 року пасажирські перевезення завдають ПрАТ «УДП» збитків в розмірі близько 30 млн грн за сезон. В 2022 році збиток склав 25 млн грн. Загалом на дотації пасажирського флоту витрачено понад 8 млн євро [93].

Для ПрАТ «УДП» діяльність пасажирського річкового круїзного флоту є другорядною, частка чистого доходу пасажирських суден в загальному обсязі в 2018-2019 роках складала 10-15%. Ситуація погіршилася запровадженням в 2020-2021 роках обмежень на діяльність круїзних суден через дію обмежувальних заходів для недопущення поширення коронавірусу.

Пароплавство не має відповідної ліцензії туроператора для надання власних туристичних послуг, тому традиційно відфрахтовувало судна під виконання туристичних програм іноземних туроператорів. З урахуванням того, що середній вік круїзних суден ПрАТ «УДП» складає 48 років [81], а їх комфортабельність відповідає рівню «три зірки», фрахтові ставки на судна об'єктивно були невисокими та не покривали витрат на здійснення рейсів.

Ситуацію погіршує те, що суднам потрібно проходити доковий ремонт для продовження класифікаційних реєстрових документів на суму щонайменше 800 тис. євро [93].

Таким чином, для ПрАТ «УДП» в частині діяльності пасажирського річкового флоту вбачається доцільним застосувати стратегію концентрації на основних видах діяльності, які генерують основну частину чистого доходу та прибутку – перевезеннях річковим вантажним флотом та стивідорній діяльності як частині логістичного ланцюга при наданні комплексної послуги. Пасажирські судна необхідно передати в бербоут-чартер або реалізувати профільній компанії, яка має відповідні компетенції та досвід

роботи. Економічний ефект від таких заходів складе уникнення 25 млн грн збитків від діяльності круїзних суден, які в 2022 році покривалися за рахунок прибуткової діяльності за іншими видами діяльності.

3.3.7. Реалізація або списання морально та фізично застарілого флоту, який не використовується в діяльності

ПрАТ «УДП» має на балансі та утримує велику кількість фізично та морально застарілого флоту, який перебуває у відстої тривалий час (понад 5 років) та не має перспектив подальшого використання через незадовільний технічний стан та великі витрати на його відновлення.

Так, у тривалому відстої знаходиться 18 річкових самохідних суден та буксирів, 3 морські судна, 5 пасажирських прогулянкових суден на підводних крилах, 24 од. службово-допоміжного флоту. На їх безпечну та безаварійну стоянку, утримання підмінних команд щороку ПрАТ «УДП» витрачає близько 4 млн грн [94].

Для уникнення цих невиробничих витрат пропонується здійснити списання на металобрухт або реалізацію суден, які не мають перспектив подальшого використання.

3.3.8. Отримання пільги на нарахування якірного збору в базовому порту Ізмаїл

Згідно з наказом Міністерства інфраструктури України від 27.05.2013 № 316 «Про портові збори» із суден груп В (ліхтери, буксири, буксири-штовхачі, штовхачі, баржі, річкові самохідні судна), які складають понад 90% транспортного флоту пароплавства, справляється якірний збір:

- в розмірі 28,0 дол. США з кожного судна у закордонному плаванні або 2,8 дол. США з кожного судна у каботажі за перші 30 діб стоянки на внутрішньому рейді;

- в розмірі 3,2 дол. США з кожного судна у закордонному плаванні або 1,6 дол. США з кожного судна у каботажі за кожен наступну добу [ПОРТЗБ, п. 6.2].

Оскільки для ПрАТ «УДП» порт Ізмаїл є базовим, в межах акваторії порту постійно перебуває велика кількість флоту компанії. При цьому пароплавство утримує в порту Ізмаїл власні обладнані якірні стоянки, що обслуговуються силами, засобами і за рахунок коштів компанії. Тому пропонується ініціювати внесення змін в порядок нарахування якірного збору та виключити збір з суден у власному порту приписки при знаходженні їх на якірних стоянках, які не обслуговуються адміністрацією морських портів.

Витрати на сплату якірного збору по суднам, які експлуатуються та здійснюють суднозаходи в порт Ізмаїл, складають в середньому 1 млн грн на рік [95].

Крім того, як зазначено у розділі 3.3.7, ПрАТ «УДП» має велику кількість відстійного флоту, який тривалий час перебуває у відстої та на який весь час нараховується якірний збір. Загальна сума нарахованого якірного збору по відстійним суднам складає понад 12 млн грн [95]. Якірний збір справляється на дату виходу судна з морського порту [96, п. 6.2]. Тому в момент будь-якого переміщення відстійного флоту в ПрАТ «УДП» виникне зобов'язання з його оплати.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Новий етап російської військової агресії та запровадження воєнного стану в Україні поставили ПрАТ «УДП» перед новими викликами. Вдале географічне розташування, переорієнтація вантажопотоків та зміна ринкових умов (дефіцит вільного тоннажу для перевезень та різке підвищення фрахтових ставок), відсутність безпосередніх бойових дій – всі ці фактори сформували зовнішнє середовище, яке не лише несло загрози, а і надавало нові можливості.

Своєчасне реагування та належні зміни в операційній та комерційній діяльності дозволили ПрАТ «УДП» в повній мірі скористатися новими можливостями. Як наслідок, в 2022 році, при діяльності в умовах воєнного стану, компанії вдалося отримати надприбуток у розмірі 488 млн грн.

Унікальна комбінація вкрай сприятливих зовнішніх умов не могла тривати довго, і вже з кінця 2022 року фрахтові ставки знизилися до традиційного рівня, що обумовлює необхідність для ПрАТ «УДП» максимально використати отриманий фінансовий ресурс на фінансування заходів з підвищення операційної ефективності та подальшого розвитку.

Автором пропонується реалізувати комплекс заходів, направлених на оновлення та збільшення провізної здатності флоту та перевалочних потужностей як основних джерел отримання чистого доходу та прибутку, підвищення економічної ефективності процесу перевезень вантажів, мінімізацію непродуктивних витрат, зокрема:

- здійснити модернізацію річкових самохідних суден та буксирів шляхом заміни головних та допоміжних двигунів;
- збільшити тоннаж річкових барж за рахунок будівництва барж типу SLG;
- підвищити ефективність витрати палива за рахунок оснащення суден системами моніторингу витрати палива;

- покращити контроль за станом виконання рейсових завдань та мінімізувати невиробничі простої суден за рахунок розробки та впровадження єдиної автоматизованої системи диспетчеризації флоту;
- диверсифікувати діяльність за рахунок розширення виробничих потужностей вівідорних комплексів в м. Кілія та м. Ізмаїл, перевалки в п. Констанца;
- уникнути збитків від діяльності річкового пасажирського флоту шляхом передачі 4 круїзних суден у бербоут-чартер або їх реалізації;
- мінімізувати непродуктивні витрати на утримання флоту за рахунок реалізації або списання морально та фізично застарілих одиниць, які не мають перспектив подальшої експлуатації;
- мінімізувати невиробничі витрати на утримання флоту за рахунок отримання пільги на нарахування якірного збору в базовому порту Ізмаїл.

Прямий економічний ефект від реалізації цих заходів оцінюється в щонайменше 90 млн грн прибутку.

Реалізація вказаних заходів дозволить трансформувати ПрАТ «УДП» в сучасну транспортну компанію та посилити позиції на ринку дунайських перевезень, відновивши історичний статус пароплавства як лідера на Дунаї.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено спробу теоретично обґрунтувати особливості «банкрутства» як економічної категорії; практично розробити і змодельовати механізми здійснення процедури банкрутства суб'єктів господарювання в Україні; виявити особливості військового стану в Україні та проаналізувати його вплив на функціонування вітчизняних бізнес-структур з урахуванням взаємозв'язку основних тенденцій розвитку сфери транспортних послуг та найбільш перспективних напрямків для підприємства.

Проаналізувавши банкрутство як «економічне явище» ми з'ясували, що банкрутство – невід'ємний феномен і неминуче явище розвиненої ринкової економіки. При цьому банкрутство за своєю суттю є нормальним і природним процесом відбору і виживання сильніших і життєздатніших суб'єктів господарювання, яке можна охарактеризувати як наслідок глибокої фінансової кризи, система заходів щодо управління якою не дала позитивних результатів.

Розглянувши механізм здійснення процедури банкрутства суб'єктів господарювання, нам стало зрозумілим, що на даний момент в українському законодавстві продовжують діяти загальні приписи або інакше кажучи «загальні правила поведінки» для суб'єктів господарювання, встановлені Кодексом України з процедур банкрутства та Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

До того ж справи про банкрутство є тою категорією судових справ, на розгляд яких суттєво впливає активна фаза війни, розв'язана російською федерацією. Впершу чергу, це пов'язано з неможливістю публічного розгляду справ в більшості випадках через активні бойові дії на території України, враховуючи фактор територіальної підсудності судових справ господарських судів. Другою відчутною проблемою для функціонування господарських судів стала неспроможність забезпечення вчасного повідомлення та виклику сторін по справі.

Дослідивши вплив воєнного стану на функціонування вітчизняних бізнес-структур, ми можемо зазначити, що у порівнянні з двома роками пандемії(2020-2021рр.) за перший місяць військового вторгнення росії український бізнес втратив у рази більше, що в еквівалентному вигляді можна уявити як 120 млрд. доларів США або майже 3,6 трлн. гривень. З огляду на те, що воєнні дії тривають на даний момент, оцінити реальні фінансові втрати для всіх сфер господарювання дуже складно і в деяких регіонах просто неможливо.

З початком військових дій на території України ділова активність підприємств усіх галузей господарювання скоротилася у десятки разів. Згідно з даними Національного банку України, індекс ділових очікувань скоротився майже в половину, так із 108,2% в I кварталі до 72,6% у II кварталі.

При цьому в більшості випадків існування компаній перейшло у фазу «вживання». Все досить просто та цинічно. Бізнес «живе» на ті гроші, які має в обігу. Якщо грошового капіталу надходить менше, ніж витрачається, компанії «вмирають».

За даними дослідження «Споживчі настрої в Україні» агенції, яка спеціалізується на дослідженні громадської думки та сукупному аналізі даних з вторинних джерел, InfoSapiens, індекс ділових очікувань у поточному році мав позитивну динаміку, на відміну минулого року.

Так, у II кварталі 2023 року індекс зріс до 103% проти 97,2% у I кварталі поточного року, що свідчить про поступове відновлення споживчого попиту, яке на пряму впливає на поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання.

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну наша держава почала впроваджувати урядову програму, метою якої є переміщення (релокація) бізнесу в безпечні регіони для продовження повноцінної роботи.

Станом на травень 2023 року від початку повномасштабного вторгнення рф на територію України за підтримки держави (програма

релокації реалізується спільними зусиллями Міністерства економіки України, обласних державних адміністрацій, а також Укрпошти та Укразалізниці) близько 800 підприємств релоковано з небезпечних регіонів.

Навіть за наявності досить позитивної динаміки щодопродовження роботи підприємств, всі експерти з перших днів чекали на справжнє цунамі з банкрутств, однак за даним статистики, кількість банкрутств у період військового вторгнення росії особливо не відрізняється від показників за попередні періоди.

Об'єктом нашого наукового дослідження стало приватне акціонерне товариство «Українське Дунайське пароплавство». Станом на 2023 рік є одним з найвідоміших та найбільших судноплавних підприємств як загалом в Україні, так і в Бессарабії (кажучи більш точно то у Придунайському регіоні). ПрАТ «УДП» виробляє близько 20% транспортної продукції вздовж 2400 км від гирла р. Дунай до порту Кельхайм.

На даний момент приватне акціонерне товариство «Українське Дунайське пароплавство» можна охарактеризувати як суб'єкт господарювання, основною метою діяльності якого є надання транспортних послуг юридичним та фізичним особам, перевезення вантажів (пасажирів) із пункту А в пункт призначення В з гарантованою якістю, цілісністю вантажів, розробленням логістичних схем доставки вантажу в Україні та за її межами.

Очевидною унікальною перевагою судноплавної компанії є те, що завдяки вдалому географічному розташуванню Товариство забезпечує створення стратегічно важливого транспортного вузла та реалізацію зовнішньоекономічної політики України з урахуванням вдалого управління концепцією транспортної логістики в придунайських країнах, в країнах Чорного та Середземного морів з метою створення високоефективних товаропровідних систем здатних забезпечити наявність необхідного товару в потрібному місці, часі, кількості з мінімальними витратами та з максимально прийнятними фінансовими витратами.

Для більш детального розуміння та загального бачення господарської діяльності ПрАТ «УДП» ми провели аналіз майна підприємства та його структури, враховуючи фактор джерел формування майна, зміни складових майна.

Оцінка стану основних фондів ПрАТ «УДП» показала, що він є вкрай незадовільним – зношеними є понад 90%, а нових основних фондів щорічно вводиться в експлуатацію лише на 1-4% загальної вартості. Таким чином, основні фонди компанії, в першу чергу річковий вантажний флот, потребують якнайшвидшого масового оновлення.

Всі аналітичні показники дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «УДП» у звітному році проти базового та минулого покращилися, що свідчить про ефективність заходів зі скорочення та управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

Структура доходів та витрат ПрАТ «УДП» у 2022 році значно змінилася. Зміна ринкової ситуації, стрімке зростання фрахтових ставок та переорієнтація роботи пароплавства на експорт української агропродукції обумовили зростання чистого доходу компанії проти попередніх років у 2,5 рази.

Здійснено визначення ймовірності настання банкрутства ПрАТ «УДП» в 2020-2022 роках із застосуванням п'ятифакторної моделі Е. Альтмана, моделі О. Терещенка та розрахунку інтегрального показника фінансового стану за методикою Міністерства фінансів України.

Згідно з усіма вказаними вище моделями, ймовірність настання банкрутства не загрожує ПрАТ «УДП» та є дуже низькою.

Проаналізувавши проблеми та перспективи ведення господарської діяльності ПрАТ «УДП» під час дії воєнного стану, ми дійшли висновку, що основними заходами мінімізації впливу зовнішніх факторів військових дій для ПрАТ «УДП» є:

- бронювання спеціалістів плавскладу та робочих спеціальностей в порядку, передбаченому для підприємств, які є критично важливими для

функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період;

- напрацювання вантажопотоків у перевезеннях між іноземними портами для можливості переорієнтації у разі обмеження експортних вантажопотоків;
- розосередження стивідорної інфраструктури, організація перевалки в іноземних портах;
- утримання флоту в закордонному плаванні, мінімізація часу перебування в портах України;
- закупівля дизель-генераторів для забезпечення потреб в періоди відсутності електропостачання;
- встановлення тарифів для компаній – резидентів України у гривневому еквіваленті долара США або євро.

Нами розроблено план заходів, направлених на підвищення ефективності діяльності ПрАТ «УДП» та стабілізації розвитку компанії на 2023-2027 роки, з урахуванням розгляду фінансового плану ПрАТ «УДП» на 2023 рік та стратегічного плану розвитку ПрАТ «УДП» на 2024-2028 роки.

Для приватного акціонерного товариства «Українське Дунайське пароплавство» необхідним та доцільним є впровадження нищенаведених заходів на підприємстві:

- заміна головних та допоміжних двигунів на річкових самохідних суднах та річкових буксирах;
- будівництво барж типу SLG на власному Кілійському суднобудівельно-судноремонтному заводі;
- обладнання річкових самохідних суден та річкових буксирів системами моніторингу витрати палива;
- розробка та впровадження єдиної автоматизованої системи диспетчеризації флоту;

- розширення виробничих потужностей вивідорних комплексів в м. Кілія та м. Ізмаїл, перевалки в п. Констанца;
- передача у бербоут-чартер або реалізація 4 круїзних пасажирських суден;
- реалізація або списання морально та фізично застарілого флоту, який не використовується в діяльності;
- отримання пільги на нарахування якірного збору в базовому порту Ізмаїл.

В умовах діючого воєнного стану на території України необхідно всебічно розвивати інститут банкрутства суб'єктів господарювання для збереження сталості економічного розвитку нашої держави, здатності до відновлення платоспроможності боржників, в тому числі з метою збереження робочих місць, що є напрочуд актуальним і важливим в сьогоднішній час, оскільки питання працевлаштування під час війни з росією торкнулося маже кожного українця.

24 лютого відкрило новий розділ в книзі історії для України та всіх українців. Як і будь-який читач ми всі хочемо, щоб у цієї історії був щасливий кінець, для якого кожен із нас готовий працювати на всі свої можливості, будь-то військові, волонтери, держава чи звичайні люди. Всі розуміють, що війна – це завжди втрати, але на військовому та економічних фронтах ми завжди перші. Адже світло завжди перемагає темряву! Добро долає зло. Ми обов'язково переможемо! Адже за нами правда і з нами Бог!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Тітов М.І. Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти. Х.: Консум, 2007. 192 с.
2. Коваленко О.В., Склярєнко К.В. Банкрутство підприємств України: причини та наслідки. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_066.pdf (дата звернення: 01.05.2023).
3. Ляпунова Н. Стійка фінансова неспроможність як ознака приховування банкрутства. Вісник Академії правових наук України. 2010. № 3. С.64.
4. Тридід О.М., Тижненко О.Г., Тижненко Л.О. Економіко-математичні моделі оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання: монографія. К: УБСНБУ, 2009. 213 с.
5. Олександренко І.В. Основні причини банкрутства підприємств. Економічний форум. 2015. № 2. С. 222-226.
6. Полінкевич О. М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 416 с.
7. Korytko T., Piletska S., Pidhora Ye. Formation of organizational and economic mechanism of motivation of increase of investment activity on the enterprise. Financial and credit activity: problems of theory and practice. № 4 (35). 2020. 418-425.
8. Яцишин Н. Методика аналізу фінансового стану підприємства. Тернопіль: ВПЦТНЕУ «Економічна думка», 2013. Вип. 10. Ч. 4. С. 439 – 444.
9. Чухно А.А. Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи її подолання. Економіка України. 2012. № 1. С. 4-18.
10. Черкашина А.О., Головка О.Г. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку. 2020. № 39. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/39-2020> (дата звернення: 01.05.2023).
11. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К: Знання, 2012. 815 с.

12. Погребняк А.Ю. Порівняльний аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства в системі антикризового управління на підприємстві. Бізнес Інформ. 2014. № 7. С. 344-352.

13. Панасенко О.В. Модель діагностики загрози банкрутства підприємств. Бізнес Інформ. 2010. № 4. С. 69-73.

14. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. К: КНЕУ, 2004. 412 с.

15. Завадський Й. С. Економічний словник. Київ: Кондор, 2009. 358 с.

16. Кодекс України з процедур банкрутства (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст.74). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 01.05.2023).

17. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 31, ст.440). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12#Text> (дата звернення:01.05.2023).

18. WhyDoBusinessesGoBankrupt? URL: <https://www.thebalancemoney.com/why-do-businesses-go-bankrupt-a-crisis-of-liquidity-3974597> (дата звернення: 05.05.2023).

19. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» (Указ затверджено Законом № 2102-IX від 24.02.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>(дата звернення: 05.05.2023).

20. Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/05/8/7161217/> (дата звернення: 05.05.2023).

21. Міжнародний валютний фонд; офіційний сайт. URL: <https://www.imf.org/ru/Home> (дата звернення: 05.05.2023).

22. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 13, ст. 69.

23. Проект Кодексу України з процедур банкрутства. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518 (дата звернення: 05.05.2023).
24. Європейська конвенція з прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 06.05.2023).
25. Закон України «Про правовий режим воєнного часу» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250).
26. Електронний суд: офіційна електронна адреса. URL: <https://id.court.gov.ua/> (дата звернення: 06.05.2023).
27. Нововведення у процедурі банкрутства. URL: <https://eba.com.ua/novovvedennya-u-protseduri-bankrutstva-shho-zminylos-u-2023-rotsi/> (дата звернення: 03.12.2023).
28. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 2971-IX від 15.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2971-20#Text> дата звернення (03.12.2023).
29. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань провадження та застосування процедур банкрутства у період дії воєнного стану» № 2911-IX від 13.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3249-20#Text> дата звернення (03.12.2023).
30. Коли закінчиться війна. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/14/683967/> (дата звернення: 06.05.2023).
31. Національний банк України. Макроекономічні показники. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators> (дата звернення: 06.05.2023).
32. Державна служба статистики України: статистична інформація. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 06.05.2023).
33. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік»: Інформація про економічне становище держави та основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України. 50 с.

34. Інститут демографії та соціальних досліджень імені В.М. Птухи Національної академії наук України: офіційний сайт. URL:<https://idss.org.ua/index> (дата звернення: 08.05.2023).
35. Чисельність населення України варіюється від 28 до 34 мільйонів – демографи. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3692466-ciselnist-naselenna-ukraini-variuetsa-vid-28-do-34-miljoniv-demografi.html> (дата звернення: 08.05.2023).
36. UNHCR Україна: офіційний сайт. URL: <https://www.unhcr.org/ua/> (дата звернення: 08.05.2023).
37. Український інститут майбутнього: офіційний сайт. URL: <https://uifuture.org/> (дата звернення: 28.11.2023).
38. Ukraineandthe IMF. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR> (дата звернення: 08.05.2023).
39. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік»: Інформація про економічне становище держави та основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України. 58 с.
40. Національний банк України: Звіт про фінансову стабільність, червень 2022 року. 54 с.
41. Національний банк України: Звіт про фінансову стабільність, червень 2023 року. 53 с.
42. InfoSapiens: офіційний сайт. URL: <https://www.sapiens.com.ua/> (дата звернення: 03.12.2023).
43. Стан бізнесу під час війни. URL: <https://t.me/mintsyfra/3184> (дата звернення: 08.05.2023).
44. Підтримай фахівців, які наближають перемогу. URL: <https://www.keepergoing.com.ua/> (дата звернення: 08.05.2023).
45. Урядовий портал: релокація бізнесу у безпечні регіони. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/relokatsiia-biznesu-u-bezpechni-rehiony-peremishcheno-vzhe-678-pidpriemstv> (дата звернення: 08.05.2023).

46. Міністерство економіки України: релокація бізнесу. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=ZaRikViiniVBilsh> (дата звернення: 03.12.2023).

47. Міністерство юстицій України: справи про банкрутство боржників. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/za-period-z-24-lyutogo-2022-roku-gospodarskimi-sudami-vidkrito-65-sprav-pro-bankrutstvo-neplatospromojnist-borjnikiv> (дата звернення: 09.05.2023).

48. Заяви на відкриття справи про банкрутство. URL: Лише 16 компаній в Україні почали процедуру банкрутства з початку війни — Опендатабот (opendatabot.ua) (дата звернення: 09.05.2023).

49. Звіт судів першої інстанції про розгляд господарських справ за 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 рр.: ФОРМА №1-МС. Періодичність (піврічна, річна). ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Державної судової адміністрації України. За погодженням з Держкомстатом України. Вищий арбітражний суд України, Київ.

50. Майже половина компаній ЕВА відновили повноцінну роботу. URL: <https://eba.com.ua/majzhe-polovyna-kompanij-eva-vidnovyly-povnotsinnu-robotu/> (дата звернення: 15.05.2023).

51. Українське Дунайське пароплавство. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/01125821/#:~:text=%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%95%20%D0%94%D0%A3%D0%9D%D0%90%D0%99%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%95%20%D0%9F%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%9F%D0%9B%D0%90%D0%92%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E%20E2%80%94%20%D0%9A%D0%BE%D0%B4%20%D0%84%D0%94%D0%A0%D0%9F%D0%9E%D0%A3%2001125821 (дата звернення: 15.05.2023).

52. Українське Дунайське пароплавство: офіційний сайт. URL: <https://udr.one/> (дата звернення: 15.05.2023).

53. Порт Кельхайм: офіційний сайт. URL: <https://www.hafen-kelheim.de/> (дата звернення: 15.05.2023).

54. Постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 1997 № 911 «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави».

55. Закон України № 2657-III від 12 липня 2001 р. «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 48, ст.255.

56. Наказ Міністерства транспорту України від 29.10.2001 р. № 729 «Про надання ВАТ "Українське Дунайське пароплавство" статусу національного перевізника».

57. Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, N 50-51, ст.384.

58. Усть-Дунайськ морський торговельний порт: офіційний сайт. URL: <https://ust-dunaysk.com/morskiy-torgovelniy-port/> (дата звернення: 15.05.2023).

59. Наказ Держспоживстандарту України «Про затвердження та скасування національних класифікаторів» від 11.10.2010р., № 457 (зі змінами і доповненнями від 07.02.2013). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0457609-10#Text> (дата звернення: 15.05.2023).

60. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010, КВЕД-2012, КВЕД-2013, КВЕД-2014, .., КВЕД-2020, КВЕД-2021). URL: <https://evrovektor.com/kved/2010/> (дата звернення: 15.05.2023).

61. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств: Центральна спілка споживчих товариств України. Прийняття від 28.07.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text> (дата звернення: 18.11.2023).

62. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 № 14. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text> (дата звернення: 18.11.2023).

63. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text> (дата звернення: 18.11.2023).

64. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: наказ Фонду державного майна України від 26.01.2001 № 49/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text> (дата звернення: 18.11.2023).

65. Фінансова звітність ПрАТ «УДП» за 2020 рік: форма 1 «Баланс», форма 2 «Звіт про фінансові результати», форма 3 «Звіт про рух грошових коштів», форма 4 «Звіт про власний капітал».

66. Фінансова звітність ПрАТ «УДП» за 2021 рік: форма 1 «Баланс», форма 2 «Звіт про фінансові результати», форма 3 «Звіт про рух грошових коштів», форма 4 «Звіт про власний капітал».

67. Фінансова звітність ПрАТ «УДП» за 2022 рік: форма 1 «Баланс», форма 2 «Звіт про фінансові результати», форма 3 «Звіт про рух грошових коштів», форма 4 «Звіт про власний капітал».

68. Хринюк О.С., Бова В.А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. Електронне видання «Ефективна економіка», № 2, 2018. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/46.pdf (дата звернення: 19.11.2023).

69. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара: наказ Міністерства фінансів України

від 14.07.2016 № 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text> (дата звернення: 19.11.2023).

70. Майже половина усього експорту України за 2020 рік – аграрна продукція – дослідження. URL: <https://agropolit.com/news/21772-mayje-polovina-usogo-eksportu-ukrayini-za-2020-rik--agrarna-produktsiya--doslidjennya> (дата звернення: 26.11.2023).

71. У 2021 році Україна збільшила експорт агропродукції на 25%. URL: https://www.ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/u_2021_rotsi_ukraina_zbilshila_eksport_agroproduksii_na_25 (дата звернення: 26.11.2023).

72. Вантажобіг морських портів України за 2021 рік становив 153 млн т. URL: <https://www.railinsider.com.ua/vantazhoobig-morskyh-portiv-ukrayiny-za-2021-rik-stanovyv-153-mln-t/> (дата звернення: 26.11.2023).

73. Укрзалізниця – показники вантажних перевезень. URL: https://uz.gov.ua/cargo_transportation/general_information/indicators_of_transit/ (дата звернення: 26.11.2023).

74. Морські порти України та Одеської області: січень-грудень 2020 року. URL: <https://morhoz.od.gov.ua/morski-porty-ukrayiny-ta-odeskoyi-oblasti-sichen-gruden-2020-roku/> (дата звернення: 26.11.2023).

75. Транспортна галузь Одеської області. Підсумки 2021 року та плани 2022 року. URL: <https://morhoz.od.gov.ua/transportna-galuz-odeskoyi-oblasti-pidsumky-2021-roku/> (дата звернення: 26.11.2023).

76. Миколаївський порт знизив перевалку вантажів за рік на 1%. URL: https://biz.censor.net/news/3310389/mykolayivskyyi_port_znyzyv_perevalku_vantajiv_za_rik_na_1 (дата звернення: 26.11.2023).

77. Порт «Ольвія» встановив абсолютний рекорд перевалки у 2021 році. URL: <https://ports.ua/port-olviya-vstanoviv-absolyutnij-rekord-perevalki-u-2021-roczii/> (дата звернення: 26.11.2023).

78. Маріупольський порт у 2021 році збільшив перевалку металів на 6%. URL: <https://gmk.center/ua/news/mariupolskyj-port-u-2021-rotsiu-zbilshyv-perevalku-metaliv-na-7/> (дата звернення: 26.11.2023).

79. АМПУ-2022. Підсумки року. URL: <https://www.facebook.com/uspa.gov.ua/posts/pfbid0jm32pw4cw1GjBSMFPwBSqouNDWdQLN9kUTciqPYoRfnJk27RLyZM5szuCDFoxgxul> (дата звернення: 26.11.2023).

80. Обсяги переробки вантажів портовими операторами за напрямками за січень-грудень 2022 р.

81. Пояснювальна записка до звіту про виконання фінансового плану ПрАТ «УДП» за 2022 рік.

82. Аналітичні матеріали до звіту про виконання фінансового плану ПрАТ «УДП» за 2020 рік.

83. Аналітичні матеріали до звіту про виконання фінансового плану ПрАТ «УДП» за 2021 рік.

84. Аналітичні матеріали до звіту про виконання фінансового плану ПрАТ «УДП» за 2022 рік.

85. Порядок та критерії визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період: постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2023 р. № 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.11.2023).

86. Фінансовий план ПрАТ «УДП» на 2023 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.09.2023 № 818-р.

87. Стратегічний план розвитку ПрАТ «УДП» на 2024-2028 роки.

88. Пояснювальна записка до фінансового плану ПрАТ «УДП» на 2023 рік.

89. Австрія готова додати допомоги Україні з модернізацією дунайського флоту. URL: https://t.me/udp_official/274 (дата звернення: 28.11.2023).

90. У Відні відбувся черговий етап перемовин з представниками віденського офісу IFC. URL: https://t.me/udr_official/282 (дата звернення: 28.11.2023).

91. Вперше за тривалий час УДП розпочинає будівництво флоту. URL: https://t.me/udr_official/209 (дата звернення: 28.11.2023).

92. УДП скоротило витрати палива в середньому на 5-10%. URL: https://t.me/udr_official/452 (дата звернення: 28.11.2023).

93. Доля пасажирського флоту ПрАТ «УДП» під питанням. URL: https://t.me/udr_official/243 (дата звернення: 29.11.2023).

94. Витрати на утримання відстійного флоту: аналітична довідка ПрАТ «УДП».

95. Щодо якірного збору: аналітична довідка ПрАТ «УДП».

96. Про портові збори: наказ Міністерства інфраструктури України від 27.05.2013 № 316. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13#Text> (дата звернення: 29.11.2023).